National Library
Gen. Acquisitions Section
Ottawa, Ont.
K1A ON4

National Library
Bibliothèque Nationale
56253
SEP 22 1980
NEWSPAPER SECTION
SECTION DES JOURNAUX

Second class mail registration number — 1089.

VABA EESTLANE

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

Nr. 69 (2704) XXIX aastakäik — Teisipäeval, 16. septembril 1980 — Tuesday, September 16. 1980 — Üksiknumbri hind 45 senti

Provintsid ei saanud kokkulepet Ottawaga

Kanada põhiseaduse konverents lõppes jälle tulemusteta

OTTAWA — Kanada föderaalvalitsuse peaministri ja provintsivalitsuste peaministrite konverents Kanadale uue põhiseaduse loomiseks Ottawas lõppes möödunud laupäeval tulemusteta. Peaminister Trudeau ja provintsivalitsuste peaministrite seisukohad läksid peaaegu kõigis küsimustes lahku ning probleemide arutusel selgus, et ka provintsid omavahel ei olnud kõigis küsimustes kaugeltki üksmeelsed. Peaminister Trudeau oma lõpukokkuvõttes vihjas rahvahääletuse võimalusele põhiseaduse Inglismalt koju toomiseks ja selle muutmiseks vaatamata sellele, et provintsid ei poolda keskvalitsuse aktsioone ilma provintside nõusolekuta.

Mõningate kuulduste kohaselt esineb peaminister Trudeau televisioonis kõnega 28. septembril ning 29. septembril kutsutakse küsimuse arutamiseks kokku parlament. Peaminister mainis, et need tähtpäevad ei ole siiski kindlad kui ta avaldas siiski lootust,

et põhiseadus tuuakse Inglismaalt koju käesoleva aasta lõpuks.

Trudeau väitis, et provintsid tahavad keskvalitsuselt rohkem võimu ära võtta kui keskvalitsus tahab Kanada ühtsuse säilitamise huvides anda. Nii soovisid provintsid endile õigusi kõigile maapõuevaradele ja nendega äritsemisele, millega Trudeau ei nõustunud. Senati ümberorganiseerimisel ülemkojaks pooldasid provintsid kõigi ülemkoja liikmete nimetamist provintside poolt, kusjuures ülemkojal oleks õigus keelustada valitsuse teatud algatusi ja nimetamisi. Trudeau lükkas selle nõudmise tagasi.

Ainult Ontario ja New Brunswick nõustusid keskvalitsuse ettepanekuga, et Kanada põhiseadus North America Act tuleks Inglismaa parlamendi juurest koju tuua vaatamata sellele, et põhiseaduse muutmise alustes kokkulepet ei saavutatud.

Teised provintsid hoiatasid Trudeaud, et Keskvalitsuse tegutsemine ilma provintside nõusolekuta võib Kanadas tekitada veelgi suuremaid lõhesid ja viia vastu üldisele lagunemisele. Põhiseaduse äratoomisele ilma provintside nõusolekuta töötab eriti vastu Quebeci peaminister Levesque, kes lubas keskvalitsuse kohtusse kaevata kui ta hakkab omal algatusel põhiseadust Inglismaalt koju tooma.

Arvatakse, et Levesque kasutab põhiseaduse küsimuse täielikult ära oma separatistliku poliitika huvides ning jatkab oma kampaaniat Quebeci lahutamiseks Kanadast.

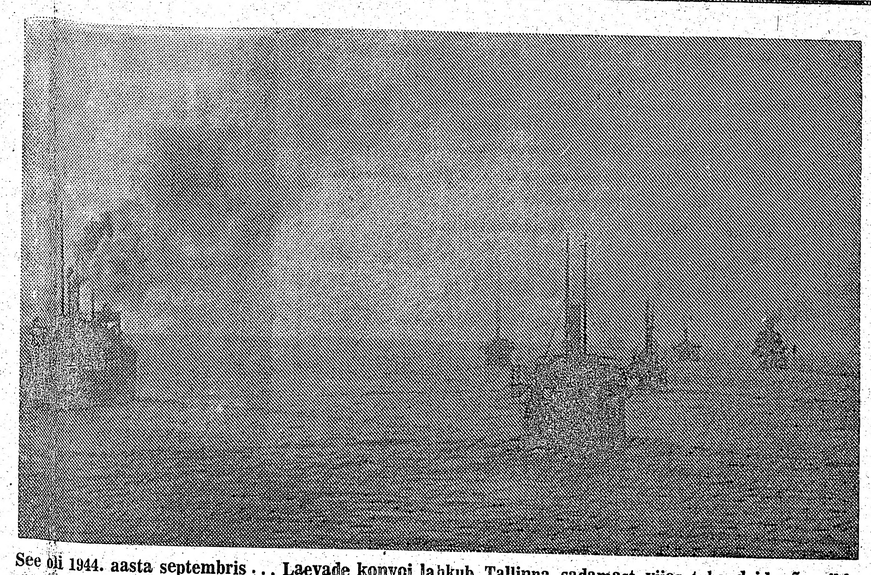

See oli 1944. aasta septembris . . . Laevade konvoi lahkub Tallinna sadamast viies tuhandeid põgenikke läände vastu tundmatule saatusele.

Majanduselu allakäik tekitab Kremlis muret

Venelased ei ole võimelised satelliitrike majanduslikult abistama

LONDON — Ida-Euroopa riigid eesotsas Poolaga otsivad Kremlist majanduslikku abi just sel momendil kui N. Liit ise võitleb suurte majanduslikkude raskustega. N. Liidu majanduselus on märgata suuri tagasilööke ning läänemaailma ekspertide arvates toovad eelolevad aastad kaasa veelgi suuremaid probleeme. Ühendriikide Keskluure Agentuuri (CIA) direktori Stansfield Turneri arvates ei ole Moskva võimeline Ida-Euroopa riike majanduslikult abistama N. Liitu koormamata ning samal ajal võib Ida-Euroopaa riikide majanduslikkude raskuste kiiüsi jätmine kõigutada sealset poliitilist stabiilsust.

Kuid Kremlile ei tee muret mitte ainult satelliitriikide tööliste nõudmised vaid ka vene tööliskonnas esinevad rahutused, mis võtsid eriti suured mõõtmed hiljuti autotööstuste linnades.

Lääneriikide vaatlejad mainivad, et esmakordselt viimase 25 aasta jooksul peavad vene töölised veenduma, et nende tagasihoidlik elustandard ei parane vaid halveneb,

kuna kauplustes puuduvad sageli sellised algelised tarbekaubad ja -ained nagu seep, piim ja leib.

CIA arvestuste ja kalkulatsioonide kohaselt on suured tagasilöögid N. Liidu majanduses tingitud energiaallikate kokkukuivamisest, madalast produktiivsusest, vähestest investeeringutest ja toorainete hindade kiirest kallinemisest. Nendele teguritele liituvad veel nõukogude põllumajanduse viletsad saavutused,

kuna vene kolhoosimajandus ei suuda vaatamata suurele teraviljaimpordile hoida stabiilsel tasemel liha produktsiooni, mis pidevalt langeb.

Mis puutub energia probleemidesse, siis on suureks peavalu põhjustajaks õlitööstuse produktsiooni langemine ja tagasilöögid kivisöe kaevandustes. N. Liidus leidub kahtlemata veel maapõues suuri õlivarusid, kuid need asuvad raskelt ligipääsetavates kohtades ning uute õliväljade kasutamisele võtmine nõuab suuri investeeringuid ja läänemaailma tehnoloogiat. Langus õli produktsiooni alal võib kaasa tuua häirivaid tagajärgi nõukogude majandusellu, kuna venelased kaotavad õli ekspordi vähenemisel või selle täielikul äralangemisel oma tähtsaima allika kõva valuuta saamiseks.

Tagasihoidlike arvestuste kohaselt sai N. Liit õli ekspordist möödunud aastal 9 ja gaasi ekspordist 2 miljardit dollarit.

N. Liidu õliallikate kuivamine jätab sügavad jäljed ka satelliitriikides, kes seni said Moskva õli maailmaturu hindadest odavamate hindadega. Neid maid on juba hoiatatud, et nad hakkaksid endile mujalt õli otsima ja seda maailmaturu hindadega.

Nende tagasilöökide kõrval tundub paradoksaalsena, et ainsa tööstusalana ei kannata N. Liidus tagasilöökide all relvatööstus. Arvatakse, et Moskva suurendab pidevalt oma väljaminekuid relvadele ja sõjaväele ning et selleks ettenähtud väljaminekud on kasvanud juba 12—14 protsendile N. Liidu rahvusliikust sissetulekust.

Moskva pingutab muskleid

Sõjaliste jõudude demonstratsioon manöövritel

BONN — Ida-Saksamaal möödunud nädalal alganud Varssavi pakti riikide sõjajõudude manöövritel paiskas N. Liit oma sõjalise jõu demonstreerimiseks rünnakule moodsate relvadega varustatud diivisid ja langevarjurite üksused, kellede eesmärgiks on „vaenlase" hävitamine.

Manöövritest võtavad osa ka suured lennu- ja mereväeüksused. Osa rasket varustust ja tanke lasti hiigel-langevarjude abil alla neljamootorilisteit transportlennukitelt, millega tahetakse nähtavasti alla kriipsutada punaarmee löögiüksuste suurt liikvusust.

Ida-Saksamaa televisioonisaated annavad iga päev teiste saadete vahel pidevalt edasi filmivõtteid manöövritest,

mis peavad nähtavasti äratama aukartust ja hirmu punaarmee võimsuse vastu.

Manöövrite jälgijate hulgas on Varssavi pakti riikide kõrgemad sõjaväelased ja poliitikud ning nende kõrval on külalisi Kuubalt, Mongooliast ja Vietnamist. Ida-Saksamaa kommunistliku partei juht Erich Honecker mainis ajakirjanikele,

et manöövrite ülesandeks on hävitada agressori väeosad ning alustada omapoolse vasturünnakuga vaenlase territooriumile.

wintario

Neljapäeval, 11. septembril toimunud Wintario loterii loosimisel langesid 100.000-dollarilised peavõidud pileteile nr. 401803. $25.000 võitsid piletid nr. 258328, nr. 647664, nr. 622264 ja nr. 067025. $1.000 võitsid piletid numbritega 37899, $100 numbrid 4674, $10 numbrid 699 ja tasuta piletiraamatu numbrid 79.

KALEV ESTIENNE
RÜTMILISTE VÕIMLEMISKLASSIDE REGISTREERIMINE:

lastele 3—5 a., 6—9 a. ja 10—13 a.; teismelistele, eliitrühmadele ja täiskasvanuile toimub esmasp., 22. sept. kell 6—8 p.l. Glenview Ave. Senior Public School'is, 401 Rosewell Ave. (Avenue Rd. — Lawrence W.)

Informatsiooniks helistada 889-7889 või 465-7020 ◎ Eriklassid võistlusvõimlejatele, helistada 429-7701 ext. 281

Partei teeb takistusi töölistele

Poolas suuri raskusi tööliste oma ametiühingute moodustamisega

VARSSAV — Poola tööliste juhid on teinud teatavaks, et nad kavatsevad organiseerida kogu maa ulatuses töölisi oma ametiühingutese, kust juhtkonnast on välja lülitatud kõik partei esindajad ja võimukandjad. Plaanid avaldati kohe pärast seda kui Poola kommunistlik ametiühing teatas, et ta teostab oma organisatsioonis suuremaid reforme ning nõustub isegi streikidega kui läbirääkimised ei anna positiivseid tulemusi.

Poola valitsus kinnitas, et N. Liit hakkab Poolale koheselt saatma mitmesuguseid tarbekaupu ja toiduaineid, aidates Poola üle praegustest majanduslikest raskusist, mida süvendasid kolm nädalat kestnud streigid.

Kommunistliku partei kontrolli alla kuuluva ametliku ametiühingu ümberorganiseerimise kohta andis informatsiooni riikliku Ametiühingu Nõukogu esimees Romuald Jankowski, kes on kommunistliku partei keskkomitee liige.

Tööliste esindajad kinnitasid pressikonverentsil, et nende algatus iseseisvate ametiühingute moodustamiseks on sattunud suurte raskuste ette, kuna senised ametlikud partei kontrolli alla kuuluvad ametiühingud üritavad tööliste organiseerimistöö paralüseerimist, Pressikonverentsil mainiti,

et töölistel on suuri probleeme oma programmi ja uute ametiühingute aluste kohta informatsiooni andmiseks kuna ajalehed ja raadiosaated on kommunistliku partei ja valitsuse kontrolli all ning ei avalda tööliste informatsiooni.

N. Liidus käis venelastelt majanduslikku abi taotlemas Poola peaministri asetäitja Miecyslaw Jagielski, kellel oli kokkusaamine ka sealse parteijuhi Leonid Brezhneviga. Poola plaanimajanduse minister Henryk Kisiel mainib,

et streigid läksid Poolale maksma 1 miljard dollarit ning töölistele lubatud soodustused palkade tõstmise ja muude hüvituste näol lähevad riigile maksma 3,7 miljardit dollarit aastas.

Türgis võimul sõjaväelased

ANKARA — Türgi kõrgemad sõjaväed korraldasid möödunud neljapäeval riigipöörde ja kõrvaldasid võimult tsiviilvalitsuse. Sõjaväe juhtkond saatis laiali valitsuse ja parlamendi ning kuulutas välja sõjaseisukorra. Kogu riik eraldati välismaailmast lennuväljade, sadamate ja liiklusteede piiripunktide sulgemisega, et takistada nende isikute põgenemist, keda tahetakse tõenäoliselt vastutusele võtta. Sõjaväelased deklareerivad, et riigipööre teostati demokraatia päästmiseks kuna Türgi poliitikud ei olnud enam võimelised riiki efektiivselt valitsema ja juhtima.

Streik võib halvata kogu Kanada

Kanada riigiteenijate ametiühingu metsiku streigi tulemusena jatkusid nädala algul suured häired ka Kanada postiteeninduses. Kuna osa streikivatest ametnikest töötavad postivalitsuses, siis paigutasid nad postiteeninduse hoonete ette oma tõkestusvalvurid, millest postiteeninduse autod keelduvad läbi sõitmast. Sellega on kogu post halvatud. Riigiteenijate ametiühing Public Service Alliance korraldab 22. septembril liikmete hulgas hääletuse kohese ametliku üleriigilise streigi välja kuulutamiseks, mis hõlmab 52.000 ametnikku kogu Kanadas. Kui ametnikud otsustavad hakata streikima, siis võib see puhkeda juba 24. septembril ja lööb segi kogu Kanada elu.

Lord Carrington:

Helsingi tõi pettumuse

Inglise välisminister lord Carrington külastas Soomet. Laevasõidul Rootsist Soome andis ta jutuajamise soome ajalehele „Helsingin Sanomat", kus ta muuseas ütles: „Soovin teie välisministriga eriti vestelda lähenevast Madriidi julgeolekukonverentsist."

Carrington viitas ka Poola olukorrale ja andis peidetud hoiatuse: „Poola sündmusist võib kujuneda oht Euroopa tulevikule kui Poola asjusse segatakse väljastpoolt".

Euroopa julgeoleku ja koostöö tulemused, leevenduspoliitika ja jõudude tasakaal Euroopas olid peapunktid, mis näisid lord Carringtoni huvitavat.

Inglismaal suhtutakse üldiselt skeptiliselt mõistesse „pingelõdvendus", aga Carrington rõhutas: „Pingelõdvendus tuleb elavana hoida. Me elame koos ja mitte keegi, kel vähegi mõistust, et taha näha ida ja lääne tülide igavesti jätkumist".

„Teiselt poolt oleks ebarealistlik jätta tähele panemata viimastel aastatel ja varemaltki esinenud vahejuhtumeid, mille tõttu Helsingi kokkulepped on toonud meile pettumuse. Kui näiteks vaadata kokkuleppe kümmet punkti ja teiselt poolt jälgida N. Liidu tevevust Afganistanis ja inimõiguste küsimusis, siis tuleb alla kriipsutada,

et N. Liit on rikkunud igat punkti kümnest punktist möödunud poolteise aasta jooksul," ütles lord Carrington.

„Oleks täiesti asjatu teeselda, et seda pole juhtunud. On täiesti kasutu katta pragusid paberiga ja väita, et neid ei eksisteeri. Aga me ei tohi Madriidis hakata üksteist süüdistama ja riidlema. Selle asemel tuleb meil päris selgesti avaldada oma pahameelt ja pettumust juhtunu pärast. Ja seda tehes tuleb meil esitada konkreetseid fakte ja nähtavaid sündmusi, et süvendada Helsingi kokkuleppe eesmärke ja lootusi ning inimõiguste kaitsemist. Aga ainult tühjadest lubadustest ja avaldustest ei ole mingit kasu, kui neid ei kasutata. Viimase viie aasta jooksul kogetud pettumuste tõttu vajatakse nüüd midagi, mil tõesti on sisu ja tähendust," lõpetas lord Carrington.

Süüria ja Liibüa liitusid

TRIPOLI — Liibüa diktaatori Muammar Gadaffi algatusel loodi tihe liit Liibüa ja Süüria vahel, et alustada tõhusat võitlust Iisraeli vastu. Liidu sõlmimise puhul külastas Süüria president Hafez Assad Tripolit, kus toimus demonstratsioon suurte rahvahulkade osavõtul. Mõlemad riigipead süüdistasid Egiptuse preidenti Anwar Sadati araablaste huvidele vastu töötamises ja nende mahamüümises. Gadaffi kinnitas, et Sadat on reetur, kes täidab ainult ameeriklaste käske.

Kuuba diplomaat New Yorgis terroristide ohvriks

NEW YORK — New Yorgi eeslinnas langes terroristide kuulide ohvriks kuuba diplomaat Felix Garcia Rodriquez, kes töötas Kuuba esinduses Liitunud Rahvaste Organisatsiooni juures. Diplomaadile tulistati kuul kuklasse kui ta sõitis oma autol eeslinna Queensi tänavatel. Hiljem teatas üks anonüümseks jäänud isik telefoni teel politseile, et mõrvariteks olid Castro vastased terroristid.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St. Torontos.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $35.—, poolaastas $19.50 ja veerandaastas $10.50, kiripostiga aastas $56.—, poolaastas $30.50 ja veerandaastas $16.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $38.—, poolaastas $21.— ja veerandaastas $11.—. Kiripostiga USA-s: aastas $61.—, poolaastas $32.50 ja veerandaastas $17.—

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $72.—, poolaastas $36.— ja veerandaastas $19.—.

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 45 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto Ont. M6J 2H2

Mandunud juhtkond

Ajalugu teab ainult üksikuid juhtusid, kus raugaikka jõudnud riigimehed on võimelised olnud ajaga sammu pidama ning riigi juhtimisel muutuvate olukordadega ja uute mõjudega arvestada. Selliste meeste esirinda kuuluvad pärastsõja aastatel Lääne-Saksamaa kantsler Konrad Adenauer ja teataval määral ka Inglismaa peaminister Winston Churchill ja Prantsusmaa president kindral de Gaulle. Enamikel juhtudel kaotavad suurem osa poliitikutest ja riigimeestest kõrgete eluaastate saabumisel realiteeditunde ja kontakti eluga ning tagajärjeks on otsused ja sammud, mis ei ole kahjulikud ainult üksikutele riikidele vaid kogu inimkonnale.

Demokraatlikes riikides on see rahva otsustada, millal teatud aastatesse jõudnud riigitegelased avalikkusest ja võimult kõrvaldatakse ja asendatakse nooremate meestega. Valimised võimaldavad alati valijatele kõiki kandidaate enne oma hääle andmist igast küljest vaadata, kaaluda ja sõeluda ning oma aja ära elanud poliitikuid avaliku elu näitelavalt erru saata. Tunduvalt teistsugune on aga olukord diktatuuririikides, kus riigipea ja tema ümber koondunud kliki asendamine ei ole rahva otsustada vaid kus otsustava sõna ütleb surm või haigus, mis teeb lõpu diktaatorile ja tema kaaslaste võimutsemisele ning annab uutel ja noorematel meestel võimaluse riiklikke funktsioone hakata teostama.

Kui meie heidame pilgu tänapäeva suurematele diktatuuririikidele — N. Liidude ja Hiinale ning vaatleme lähemalt seal toimuvaid sündmusi, siis näeme, et Hiinas on pärast diktaator Mao Tse-tungi surma saadud üle segasest ümberorienteerumise ja ümberkujundamise perioodist ning on hakatud riigi ja rahva elu parandamiseks seniste paadunud ideoloogiliste keerdkäikude asemel rakendama paljude probleemide praktilisi lahendusi. Sealjuures pannakse erilist rõhku majanduslike küsimuste ja raskuste käsitamisele, kuna rahva elujärje paranemisest oleneb ka riigi üldine jõukus, kaitsevalmidus ja rahvusvahelise kaalu raskus. Hiinas pärast Mao Tse-tungi surma mõjule pääsenud mehed eesotsas peaministri asetäitja Deng Xiaopingiga on arusaamisele jõudnud, et neid uusi tuuli ei ole võimelised rakendama vanad omal ajal revolutsiooni teinud parteitegelased, vaid et uute suundade viljelemiseks tuleb rakendada elulistest huvidest kantud pragmaatilisi mehi, kes vaatavad igapäevast elu lahtiste silmadega ning ei upu kommunistliku ideoloogia teooriate soomülgastesse.

Selle uue poliitilise joone tulemusena kõrvaldatigi Hiinas võimult terve rida endisi revolutsionääre ning asendati need noorematesse aastakäikudesse kuuluvate tehnokraatidega, kes suhtuvad ellu teistsest vaatevinklist kui omaaegsed löögimehed ja revolutsioonitegijad, kelledel puudub sageli silm ja kõrv igapäevaste elunähete registreerimiseks ning esinevate puuduste kõrvaldamiseks.

Kui Hiina juhtkonnas ja selle mõtlemisviisis on viimasel ajal toimunud tunduvaid muudatusi, siis ei saa seda kaugeltki ütelda teise kommunistliku hiiglase praeguse rezhiimi kohta, kus oma kliki abil diktaatorlikult valitseb partei peasekretär Leonid Brezhnev. See on vana paljude eluaastatega ärakulunud klikk, kes on suutnud pärast Hrushtshovi kõrvaldamist kindlalt võimuohjade juures püsida ja oma imperialistlikke plaane edukalt rakendada, milledele tahtmatult kaasa aitajateks on olnud lääneriikide riigimehed ja poliitikud oma suure idealismiga, ebareaalsete lootustega ning valeteooriatega. Ehkki Brezhnevi ja tema kaaslasi on viimasel ajal pigistama hakanud paljud sise- ja välispoliitilised probleemid, ei ole praegu veel sugugi märgata, et Kremlis kavatsetakse loobuda oma senistest ideoloogilistele targutustele rajatud süsteemist või vähemalt tuua selles mõningaid muudatusi või parandusi. Samuti ei ole midagi kuulda vanade mandunud veteranide reservi saatmisest ja nende asendamisest uute praktilisest mõtlemisviisist nakatatud meestega.

Kuid aeg ja pidevalt muutuvad olukorrad teevad siiski oma töö ja tekitavad probleeme, mis vajuvad raske koormana Kremli vanade veteranide ajahambast puretud õlgadele. Nii on Ida-Euroopas tekkinud Poola tööliste streigiliikumisega Moskvale täiesti uus ja ohtlik olukord, Afganistanis ei ole vallutamisoperatsioonid kulgenud ettenähtud plaanide kohaselt ja punaarmee kannab märkimisväärseid kaotusi, Indo-Hiinas on venelaste toetusel Kambodzhasse toimunud invasioon saanud kogu maailmas üldise hukkamõistu osaliseks, Kuubal läheb Fidel Castro oma rahvusvaheliste seiklustega Moskvale kalliks maksma ning Kesk-Idas ja Aafrikas kaotab Kreml ühe sõbra teise järele, kes pettuvad venelastest ja nende suuresõnalistest lubadustest. Ning kõigele muule lisaks on lääneriikides toimunud uus ärkamisaeg, mis nõuab kiiret relvastamist ning N. Liidu vallutusplaanidele resoluutset vastupanu.

Moskva mõjul Poolas uue kõvakäelise partei peasekretäri ametisse seadmine näitab, et N. Liidu vananenud juhtkonnal ei ole uusi ideesid praeguses komplitseeritud olukorras orienteerumiseks ning uute paindlikumate sammude astumiseks. Sellega peaksid läänemaailma juhid tõsiselt arvestama ning vastavalt sellele ka N. Liiduga suhtlemisel oma välispoliitika kujundama.

K.A.

Lugege kaks korda nädalas ilmuvat „VABA EESTLAST" — sisukam ja odavam eesti ajaleht vabas maailmas!

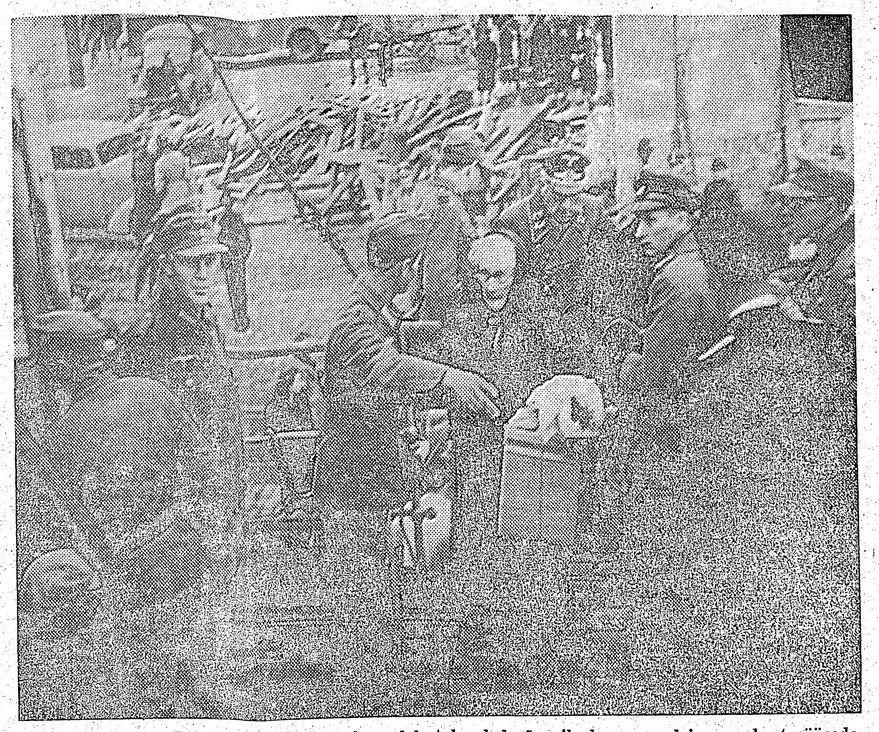

1944. aasta septembris asusid Tallinnas laevadele tuhanded põgenikud — noored ja vanad, et pääseda läheneva punaarmee küüsist.

Leedu võitleb oma omapära säilitamise eest

Tähtsamaks tulundusalaks põllumajandus, venestamisprotsess tagasihoidlikum kui Lätis ja Eestis

„Leedu oli vaene põllundusriik. Mäletan kui talurahvas tuli paljajalu kirikusse. Neil oli kaasas nende ainus paar saapaid ja kui nad jõudsid kiriku uksele, siis panid nad kingad jalga, mis nad välja tulles jälle ära võtsid. Kui vaadata sellest aspektist tänapäeva leedu elule, siis võiks seda paremaks pidada," kirjeldas Rootsi ajakirjanikule elu üks vanem naine Leedu endises pealinnas Kaunases.

Kuna Vilnius oli poolakate poolt okupeeritud, siis sai Leedu pealinnaks aastail 1920—40 Kaunas. Just Kaunases on toimunud suuremad tähelepanu äratanud demonstratsioonid 1970-ndail aastail. Nende teostajaiks olid noored, kes olid sündinud nõukogude ikke all ja kel ei olnud mingit võrdluse võimalust eluga, kuidas see võinuks olla varem.

14. mail 1972 läks 19-aastane tööline Romas Kalanta linnaparki, kus ta tuhandete pühapäevajalutajate hulgas valas enda bensiiniga üle ja süütas selle põlema.

Ta suri 12 tundi hiljem. Romas Kalantase surm ei ole asi, millest inturistigiid tänapäeva Leedus tahaks meeleldi rääkida. Kui talle see küsimus esitatakse, peab ta siiski nõustuma, et ta on kuulnud sellest juhtumist, aga lisab, et närvihaigeid on igal maal. Ta ei taha ka näidata kohta, kus enesepõletamine juhtus, vaevalt võiks see talle võõras ja teadmata olla. Kalanta süütas end põlema otse Kaunase partei peakorteri ees ja vastu teatrit, kus Nõukogude Leedu parlament 1940. a. suvel otsustas paluda Leedu vastuvõtmist N. Liitu.

Enesepõletamine äratas tähelepanu, kui politseiagendid matsid Kalanta salajasele kohale.

Tuhanded noorukid, kes tahtsid austada ta mälestust, marssisid üksteisest kinni hoides partei peakorteri ees ja demonstreerisid.

Kui nad miilitsa poolt laiali aeti, kogunesid nad uuesti piki Vabadusalleed, mis nüüd on tehtud jalutamistänavaks, ja marssisid politseipeakontori poole.

Ühes lähedases kirikus heisati Leedu lipp vabaduspäeval. Vaatamata, et suurtd politseiüksused ja sõjaväelased saadeti noorte vastu ja paljud arreteeriti, kestsid rahutused Kaunases veel mitu päeva.

Leedu on väike maa, 65.000 ruutkilomeetrit, kus on 3,4 miljonit elanikku. Pealinnas Vilniuses on praegu 498.000 elanikku, kuna Kaunase elanikkond on kasvanud 1940. aastaga kahekordseks, ligemale 400.000. Pärast sõda oli Vilniuse elanike arv 100.000.

Vaatamata massilisele sisserändamisele neisse kahte suuremasse linna on Leedul õnnestunud hoiduda venestumisest sellises ulatuses nagu see on märgatav Lätis.

Leedus on 80% rahvastikust leedulased kuna 20% on moodustatud rahvastikust, kus on 79 rahvust, peamiselt siiski venelased ja poolakad.

Vilniuses on praegu suurim osa elanikest leedu rahvusest, mis on suurim kui kunagi enne, tervelt 47%, 24% on venelased ja 20% poolakad.

Leedus on hoidutud vene suurtööstuse välja ehitamisest, nagu on tehtud teistes Balti riikides. Leedu idaosas on hakatud just nüüd ehitama maailma suurimat tuumajõujaama. Selle ehitamisega on tugevasti lisandunud venelaste sissetulek töölistena ja spetsialistidena.

Leidub neid, kes ütlevad, et Leedul on kergemini õnnestunud säilitada omapära, neil on oma arhitektuur, kunst ja muusika, millega on suudetud vastu olla venestamisele. Selle hind on olnud kõrge. Nii Vilniuses kui ka Kaunases on palju kulisse. Paraad-tänavad on kaunilt restaureeritud. Vilniuses on muuseas N. Liidu vanim ülikool, mis on täiesti uuendatud.

Kui aga minna nende kulissidе taha, siis võib näha kõvasti kulunud alasid, kus inimesed on aastakümneid elanud algelises olukorras, ilma sooja veeta ja vajalike sanitaarsete vahenditeta.

Otse linna keskuses on armetus olukorras lammutamisele määratud maju, kus inimesed elavad korteripuudusel. Eeslinnade suuremad majad ja uuemad korterid kuuluvad N. Liidust tulnuile, millest üks osa saanud Lenini-auhinna arhitektuurilise kujunduse eest, mida peetakse parimaks N. Liidus. Teises linnaosas võib näha plaatidest kokkumonteeritud maju, külg-külje kõrval, ainult eraldi trepid vihjavad eri korteritele. Ilmselt pole olnud küllalt raha, et ehitada linna suureks kasvanud elanikkonnale vajalikke kortereid.

Vilniuse elu keerleb linna paljude kirikute ümber. Inimesed abielluvad Leedus palju rohkem kirikuis, kui mujal N. Liidus. Väljaspool kirikuid on aga tavaline tänavapilt kerjustega.

Vilniuses on 11 katoliku ja 8 ortodokskirikut, üks sünagoog ja üks baptisti kirik. Katoliku kirikuid on võibolla isegi rohkem.

Mitmel tänaval on näha, et jumalakoda on ümberehitatud õmblustöökojaks, filmiühingule kasutamiseks või mõneks muuks vajaduseks, sellejuures on kirikule jäetud siiski temale kuuluv rist.

Vastukaaluks kiriklikule elule on Vilniuses ka meelelahutuslikku tegevust. Siin on kolm ööklubi, mis on avatud hommikutundideni. Seda on palju rohkem kui 9-miljonilises Moskvas. Varieteeprogramm on professionaalse tasemega ja kasutatakse pop-muusikat, mis on klass kõrgemal N. Liidu omast. Nõudmine piletite järele on suur ja paljud leedu noorukid lükatakse ukse taha, kui nad pole saanud pileteid.

Leedulastel puuduvad oma loodusvarad. Elatjsalaks on 50% ulatuses põlluipidamine, esimeses järjekorras just liha tootmine. Siin leidub hiigelsuuri loomakolhoose, kus on üle 1000 lehma. Ka sigade kasvatamine toimub suurtes keskustes. Üks turistide giid ütles, et ühes sellises seavabrikus leidub 54.000 põrsast.

Selletõttu leiduvat linna lihakauplustes ka liha müügil, ehkki suurem osa saadetakse Venemaale.

Leedul pole tooraineid. Kivisüsi, õli ja elekter tuuakse Ukrainast ja mujalt. Maapinnas pole ka maaki. Küll on üles ehitatud masinatööstus, valmistatakse elektroonilisi aparaate ja jalgrattaid.

Leedul puudub ka tulevik turimimaana. Juba mitu aastat tagasi püstitatud hotelli terasskelett Vilniusesse tunnistab, et hotelliehitus pole suutnud vajaduse kohaselt edeneda. Võibolla selgub see lähema viisaastaku jooksul, kas leidub Leedus ehitusmehi, kes mõistavad hotelli valmis ehitada, või tuleb teha nagu Eestis, kus hotellide ehitajad toodi kohale Soomest.

Aga isegi siis, kui hotellivõimalused muutuvad paremaks, jääb Leedu ikkagi turismimaana Eesti ja Läti kõrval tahaplaanile. Alles siis, kui N. Liit avaks oma riigi autosõitjaile tee Soomest läbi Baltikumi Poolasse, võiks Leedu arvestada suurema turismiga.

Toetasid EKN-u tegevust

Eestlaste Kesknõukogu Kanadas rahvuslikku tegevust on käesoleval tegevusaastal suvekuudel 1980 oma panusega majanduslikult toetanud alljärgnevad kaasmaalased:

J. Helmeste, Paul Herzmann, Harry Hiis, Lembit Jänes.

Emilie Kalkun, Karl Kasekamp, I. Kattemaa, Heldur Kiivit, Hjalmar Kuld, Kustav Kurg, Helvi Kõva, August Külm, Rein Künnapuu.

Leo Lehtsalu, Meta Lepp.

August Mullaste, Hans W. Nõges.

Kalju Pedaja, M. Peetsu, August Põld, Arnold Pärn.

Paul Rabisson, A. Rajaste.

Felix Saaremets, K. Saarna, Viktor Saliste.

L.E. Tabola, Harald Teder, Kalju Tori.

Hugo Urm.

Ilve Vaikla, Leo Vainola, Stella Weiler.

Toetuste laekumine jätkub. EKN aruandeaasta lõpeb 30. septembril.

Pisut naeruväärt inimesed on ikka huvitavad.

A. H. Tammsaare

Kommentaarid

Samal ajal kui Madriidis tehakse pingsaid ettevalmistusi Euroopa koostöökonverentsi järelkonverentsiks ja Helsingi kokkulepete täitmise revideerimiseks sümboliseerib selle otsitava ja ettekujutatava ida ja lääne vahelise koostöö tõelist tagapõhja kõige tabavamalt ja mõjuvamalt Ida- ja Lääne-Saksamaad eraldav surmavall, mis on mõeldud ja rajatud selleks, et hävitada kõik need inimesed, kes söandavad ja riskivad põgeneda kommunistlikust „paradiisist" vabasse maailma. Ida ja lääne vahelise koostöö otsimise mõttetust tähistavad paljud nurjunud algatused, kommunistlikkudes riikides dissidentide vastu kasutamisele võetud survevahendid ja kahe erineva maailma vahele punaste poolt ehitatud propagandamüür, kuid ükski neist aktsioonidest, ettevõtmistest ja isegi terrorikampaaniatest ei ole nii ilge, eemaletõukav ja inimsugu häbistav kui Berliini läbistav häbivall ning Ida- ja Lääne-Saksamaa vahele püstitatud surmavöönd, mida järk-järgult igasuguste tehniliste hävitusvahenditega põgenike mõrvamiseks täiendatakse.

Ühendriikide ajakirja „Time" korrespondendil oli hiljuti võimalus 856 miili pikkuse Euroopa südamesse rajatud surmavööndiga lähemalt tutvuneda ja see mis ta nägi oli erakordselt masendav. Ajakirjanik nendib, et surmavööndi peatõkkeks on osalt üheksa jala kõrgune traadaed, osalt betoonist valatud vall. Valli taga on terasest kuulipildujatega varustatud valvetornid ja tühjaks ning paljaks tehtud 500 meetri laiune „eikellegi-maa", mida pidevalt riisutakse, et avastada jalajälgi. Selle riba taga on sügav kraav, mis takistab sõidukeid vallile või traataiale lähenemast. Veelgi kaugemal vallist, ligemale üks miil piirist, on rajatud teine tõkestusaed. Mõlemad aiad ja nende vahepealne maa-ala on varustatud miinidega, puudutamisel plahvatavate lõhkeainelaadungitega ja automaatselt tulistavate tulirelvadega. Lühidalt: Ida-Saksamaa kommunistid on pannud mängu kõik oma tehnilised teadmised ja leidlikud ajud 20. sajandi häbipleki viimistlemisele ja täiendamisele.

Tekib paratamatult küsimus — miks selline monstrum risti läbi Euroopa on rajatud? Põhjus on väga lihtne. Kui seda surmavalli ei oleks, oleks kommunistlik Ida-Saksamaa ilma elaniketa. Enne selle vööndi rajamist põgenes Ida-Saksamaalt keskmiselt 200.000 inimest aastas lääände. Punased olid hädas ja kartsid, et nende „paradiis" vajub tööliste ja elanike puudumisel kokku ning alustasid 1962. aastal kiiresti surmavööndi rajamisega. See on täitnud ka oma ülesanded, kuna käesoleval aastal on ainult 147 inimesel õnnestunud eluga riskides põgeneda.

Läänes kalkuleeritakse, et surmavööndi ehitamine on Ida-Saksamaale maksma läinud 7 miljardit dollarit. Sealjuures on ebameeldiv konstateerida, et osa sellest rahast on tulnud Lääne-Saksamaalt, kes ostab suurte summade eest Ida-Saksamaalt poliitilisi vange vabaks. Kas tõesti ühelgi läänеriikide delegaadil ei ole nii palju julgust ja südant, et ta muu tühjatähja kõrval Madriidis ka Euroopa häbivalli küsimuse esile tõstaks?

*

Kanadalased on seni otsinud endile rahvuskangelast, kuid näib, et selle leidmine on seni ajani olnud väga raske, keeruline ja probleemaatiline. Osalt on see tingitud Kanada komplitseeritud ajaloost ning inglaste ja prantslaste rivaliteedist, kuna prantslastel on oma sangarid ja ajaloolised kangelased ning inglastel omakorda oma mehed ja naised, keda nad peavad silmapaistvateks isikuteks. Viimastel aastatel on tehtud silmatorkavaid pingutusi Kanada rahvusvahelisest kommunistist Norman Bethunest hiinlaste mõjul rahvuskangelase kujundamist, kuid ka see pole sajaprotsendiliselt õnnestunud, sest vaatamata paljudele Bethune'i ülistavatele raamatutele ja filmidele on tema nimele juurde

(Järg lk. 3)

VALVEARST NÄDALALÕPUL

20. ja 21. sept. dr. M. Leesment, tel. 481-6834.

27. ja 28. sept. dr. H. Tari, tel. 922-3824.

Eesti keele kursused algavad

Eesti keele kursused teistest rahvustest või ka meie oma ühiskonda kuuluvaile täiskasvanuile, kes eesti keelt ei valda või kes seda vähesel määral oskavad, korraldatakse varemate aastate eeskujul ka algaval 1980/81. õppeaastal.

Tunnid toimuvad Toronto linna koolivalitsuse õhtuste kursuste raames Northern Secondary koolimajas, 851 Mt Pleasant Rd. (Peetri kiriku vastas). Osavõtu soovijate arvust olenevalt on kavas algajate kursus esmaspäeva ja edasijõudnute kursus neljapäeva õhtuti. Kursuste lektoriks on pr. Endla Komi.

Registreerimine toimub ülaltoodud aadressil esmaspäeval, 22. ja teisipäeval, 23. septembril kella 19.00 kuni 21.00.

Lähema informatsiooni vajaduse korral palume pöörduda T.E.S. Täienduskoolide sekretäri pr. Leida Marley, telefon 223-0080, või õhtuti pr. Endla Komi, telefon 447-7610, poole.

Palume kõiki selle teadaande lugejaid aidata kaasa, et see leviks nende hulgas, kellel võiks olla soov alustada eesti keele õppimist või kes oma seniseid teadmisi sooviks sellel alal täiendada.

KOOLIKOMITEE

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

jäänud halb maine, mida ei suudeta puhtaks pesta trükisõnaga ega ülistava filmiga.

Kuid nüüd on kanadalastel siiski õnnestunud leida endile rahvuskangelane, kelleks on ühe jalaga 21-aastane nooruk Terry Fox. Noormees kaotas oma jala luuvähja operatsiooni tulemusena, mis andis talle idee suurejoonelise ja pingutava ülesande teostamiseks: vaatamata oma invaliidsusele risti üle Kanada jooksmiseks ja sellega vähjahaiguse uurimiseks raha kogumiseks.

Terry Foxi algatusele omistati esiagu vähe tähelepanu, kuid sedamööda kuidas arenes ühe jalaga nooruki teekond, kasvas ka huvi tema algatuse vastu. Ajalehed kirjutasid Terry Foxi omapärase algatuse kohta pikki artikleid ja avaldasid tema pilte ning kahtlemata oli rahvahulkade mõjutamisel eriline tähtsus televisioonil, mis näitas iga päev miljonitesse kodudesse noorukit, kes oma tervel jalal ja ülevalt poolt põlve amputeeritud jala asemele kinnitatud proteesil Kanada pikkadel maanteedel läbi metsamaastiku ida poolt lääne poole lonkas. Kuna Terry Fox kandis lühikesi spordipükse, siis oli tema invaliidsus ja vaev liikumisel eriti alla kriipsutatud ja dramatiseeritud.

Terry Fox saavutas oma eesmärgi. Raha hakkas kokku voolama ja noorukist tehti rahvuskangelane, kelle ennastsalgavust, visadust ja ohvrivalmidust ülistati ja imestati. Momendil kui ta oli juba suutnud selja taha jätta peaaegu poole oma pikast teekonnast oli vähjahaiguse uurimiseks Terry Foxi algatuse tulemusena laekunud 12 miljonit dollarit. Kuid siis oli ka nooruk oma viimased jõureservid läbi mänginud ja arstid konstateerisid, et tema vähjahaigus oli levinud kopsudesse. Terry Foxist oli saanud sangar, kuid ta oli maksnud selle eest oma viimaste jõureservide kulutamisega ning haigevoodi heitmisega.

Terry Foxi lugu on kahtlemata psühholoogiliselt väga huvitav. Inimeste ja rikaste firmade rahakoti raamid ei avane nii kergesti kui mõneks ühiskondlikuks otstarbeks tungivalt raha vajatakse. Kui kellegil aga õnnestub oma eesmärki näidata erakorraliselt dramaatilises valguses, mis köidab masside tähelepanu, siis võib ta loota oma ürituse õnnestumisele. Terry Fox sai sellega oma noorusliku entusiasmi ja ennastsalgavuse tulemusena erakordselt hästi hakkama

ning suutis uue rahvuskangelasena tungida kanadalaste südametesse ning panna nende tundekeeled kaastundest haaratuna tugevalt helisema.

AMI

Nad saabusid vaevalt veel püsivates paatides

Tagasivaade sügispäevadele, mil 26.000 eestlast põgenesid Rootsi

STOKHOLM — ESTO-80 puhul vaatles Dagens Nyheteri toimetaja Osmo Vatanen ka neid päevi, mil eesti ühiskond Rootsi saabus. Ta alustab oma fotodega rikastatud artiklit kirjeldusega, et „Nad tulid ööpäevas igal ajal, oktoobris 1944, kalapaatidega, puksiiridega, praamidega, päästepaatidega, mille sleppis olid väiksed paadid, mis olid pakitud täis põgenikke sõjamöllu jäänud Baltikumist.“

Kui need külmunud, värisevad ja verised põgenikud lahkusid paatidest, vajusid mitmed meresõidukid põhja. Mitmed neist olid veepardalt ülespoole kas saksa või vene lennukite kuulipildujate kuulidest läbi lastud. Mõned neist paatidest olid viletsad, lekkivad „korvid“.

Neil, kes jõudsid Rootsi oli õnne. Paljud aga, kes põgeneda tahtsid, ei pääsenud Eesti rannalt kaugemale. Kümneid tuhandeid põgenes kiiresti edasiliikuvate vene üksuste eest.

Kuid rinne rullus üle ja nad pidid jälle oma kodudesse pöörduma, et tulevikus küüditatud või sõja viimastes võitlustes surmatud saada.

Üks neist, kel õnnestus Rootsi jõuda oli Arnold Toome, endine veoauto juht. Praegu elab ta pensionärina väikses korteris Grimstas. Kui venelased jõudsid rannikule septembris 1944, oli ta saanud oma kasutusesse veoauto. Ta sai sakslastelt tõendi, et ta peab neile transporteerima laskemoona Haapsalu sadamalinna. See tõend oli tema päästjaks, kuna eesti partisanid tahtsid temalt autot rekvireerida.

Ta kirjeldab, et kõik oli kaootiline kui sakslased olid Eestist põgenemas.

Puise sadamas Haapsalu lähedal leidsid nad kaks paati.

Seltskond, kes oli veoautol, läks laiali; üks osa neist aerutas Muhu saarele, tema oma kaaslasega aga Saremaale. Seal võtsid saksa sõdurid neilt relvad ja ütlesid, et nad ootaksid autol, mis pidi nad võtma peale, et viia nad laevale, mis läheb Saksamaale.

See plaan ei sobinud aga Toome ja ta kaaslaste kavaga. Nad tahtsid põgeneda, kuid nad ei jõudnud siiski kuigi kaugele, kui saksa politsei tahtis neid arreteerida. Toome näitas ühele läheduses olevale talule ja ütles, et nad olid tulnud suurelt maalt oma sugulasi külastama. Sakslased lasid mehed vabaks, aga veidi hiljem tuli üks saksa politseiohvitser tallu ja küsis kas „sugulased“ on rõõmsad, et neile külla tuldi. Talurahvas mängis mängu kaasa.

Järgmisel hommikul söödi hommikueinet ühes teises talus, kui sinna tuli eesti politseikommisar ühe konstaabliga. Neil oli paat, aga nad otsisid navigaatorit ja mootorit tundvat paadimeeskonnaliiget.

Kalda juures seisis ka veoauto, kus konstaabel lõikas mootori lahti keevitusaparaadiga.

Mehed tõstsid mootori paati ja monteerisid selle kiiresti vettelastud paadis. Õnnetuseks ei töötanud veepump kui mootorit prooviti, kuid nad täitsid selle tavotiga.

Ööl vastu 19. septembrit alustas sõitu seltskond, kus oli ligemale 40 inimest. Mõni päev hiljem jõuti Landsorti. Paadis oli siiski üks mees, kes tahtis Saaremaale tagasi pöörduda ja oma perekonnale järele minna. Toome lubas temaga kaasa sõita tingimusel, et ka tema sõber Eestist kaasa võetakse. Veepump oli läinud rikki Landsorti juures, aga nad said vahetada tasuta uue Nynäshamnis. Lotad andsid kaasa toitu ja toll pukseeris neid läbi skääride. Isegi merekaart anti kaasa, kuid Rootsi rannikul nõuti, et mehed lõikaksid kaartist välja selle osa, mis näitas kust kaart on pärit.

Kui nad Saaremaale jõudsid oli neil ainult 20 liitrit bensiini alles. Kõik, kes tahtsid paadikohta saada, pidid ise bensiini muretsema. Lisaks leiti üks vaat bensiini mulda peidetuna ühes aias. Sulane, kes oli ainus järeljäänu majas, et tahtnud bensiini anda, aga kui teda surmaga ähvardati, siis . . .

Järgmisel hommikul kella kümne ajal satuti vene lennuki tule alla.

Seitsmendal oktoobril sõideti välja ja õnnestus jõuda tagasi Rootsi.

Seekord maandus Toome Gotlandil, kuhu suurem osa põgenikest olid ka varem saabunud. Fårösund Gotlandil võttis ühe kuu jooksul vastu 2046 põgenikku, nagu mäletab Nils Krokstedt, kes teenis kaptenina 1944. a. Gotlandil rannapatareis ja oli sellejuures ka põgenikelaagrite rajajaks ja komandandiks. Ta ütleb, et põgenikel oli õnne sel sügisel, kuna kogu aeg puhus kirdetuul, mis on ebatavaline sel ajal Gotlandi ümbruses. Rootslased sõitsid ka kaugele merele kontrollsõitudele, et avastada lähenevaid põgenikepaate.

Eesti allikaist Stokholmis räägitakse, et rootslastel oli raadiosaatjad Eesti saartel. Nende abil saadi teada kui üks osa paatidest asusid teele lääne poole. Siiski ei teata kui palju põgenikke läks merepõhja ütleb Kronstedt,

sest 1945. a. kevadel leidis ta rohkesti purunenud paadiosi Gotlandi rannalt.

Teine tähtis lõpp-peatuse koht oli Stokholmi saarestik. Seal võib Söderarmi juures merepõhjas puhata 8—10 paati ja kuni 500—1000 põgenikku, meenutab Eric Kjellgren, kes teenis kaptenina KA juures 1944. Tema meeskonna kaudu võeti vastu 7500 põgenikku.

Mõnikord võis vastuvõtmine olla elukardetav, nagu sel korral kui Kjellgren ja üks teine ohvitser said käsu aurik „Raugi“ sadamasse toomiseks. Kui nad jõudsid laeva juurde, märkasid nad, et sellel oli pardal nii saksa sõdureid kui ka sõjamaterjali.

Eesti kapten oli meelitanud need 15—20 sakslast pardale ja need ei teadnud midagi enne kapteni kavatsusest, kui nad olid Stokholmis.

Hambuni relvastatud sakslased uskusid, et nad lastakse maha ja katsusid jälle juhtimist üle võtta.

Kuid Kjellgreni kaaslane seadis oma püstoli laskevalmis ja jõudis sakslasi mõjutada kuna Kjellgren ise rahustas eestlasi.

Eesti sõjaväelasi tuli ka lennukiga üle. Eesti lennuflotilli ülem oli andnud käsu oma üksusele Rootsi lendamiseks. Nende abikaasadel õnnestus hiljem jõuda Rootsi Saksamaa kaudu.

Neist päevist on tänaseks möödunud 36 aastat.

Eestist põgenemisteel hukkunud eestlaste haud mälestussambaga Rootsi rannikul.

● Inglismaal elunev eestlasest filmistaar Mary Tamm teatas mõni aeg tagasi, et ta pühendub nüüd oma perekonnale ja lõpetab filmimise. See oli aeg, kui ta ootas last. Nüüd aga leidsid reporterid Mary Tamme oma mõnekuuse beebiga Londoni Heathrow lennuväljalt startimas lennuks Prantsusmaale, kus ta mängib kaasa uues BBC televisiooninäidendis, mida filmitakse Lõuna-Prantsusmaal.

● Ooperilaulja Eedo Karrisoo asutas omal ajal Portlandis, Ore. muusikaühingu. Selle seltskondlike ürituste korraldajaks on toimkond, mille juhiks äsja valiti eestlanna Ella Lietuvietis. Tema korraldusel tähistati hiljuti Karrisoode hõbepulma, millel esinesid sopran Edite Raba ja tenor Elmer Blanton Eedo Karrisoo klaverisaatel.

● Heidelbergis, Ruprecht-Karl ülikoolis kaitses arstiteaduse doktori väitekirja ja saavutas dr. med. kraadi Heikki Toomes. Värske doktor sündis Viljandis, keskhariduse sai Rootsis, kus lõpetas ka arstina ülikooli, töötades praegu ülemarstina Heidelbergi Rohrbachi kliinikus.

KAI KÄÄRID
MAALID MÜÜGIL suures valikus. Helistage ette 225-5595.
390 Princess Ave., Willowdale

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

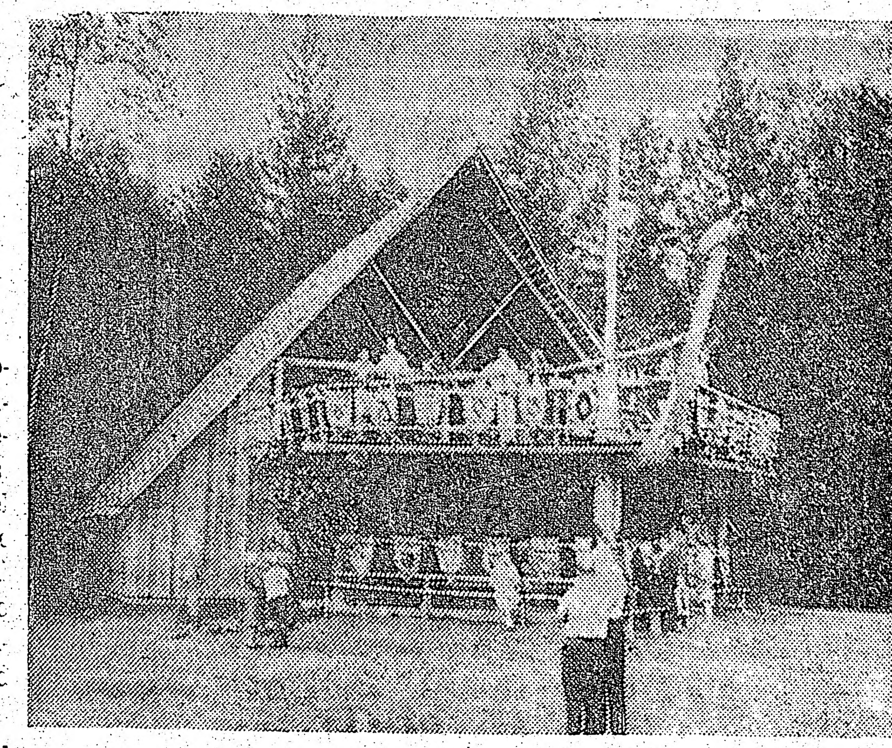

Vancouveri eestlastele kuuluv Mäeotsa talu.

Ilusad suvepäevad Mäeotsal

Vancouveri Eesti Seltsi Mäeotsa talus algas tegevus juba kevadel. Esimesed töötegijad olid virgakäelised talgulised, Mäeotsa toimkonna perenaised ja peremehd. Oli tarvis muru niita, tare tuulutada ja puhastada ning ümbrust koristada.

Hooaja esimeseks ürituseks oli lõbus kavadpäev 24. mail. Kuigi aastaajalt oli üritus veel varajane, kogunes õhtuks kohale üsna arvukas publik. Meeleolu ja hoogsa tantsumuusika eest hoolitses Leo Morel oma heliplaatide ja -lintidega. Maitsva einelaua ning kosutava joogilaua eest hoolitsesid perenaised ja peremehed.

Võidupüha-jaanipäeva pühitseti laupäeval, 21. juunil.

Kaunis ilm tõi kokku eriti palju inimesi sellele rahvuslikule sündmusele. Metsa äärde kerkis telkisid, nauditi päiksepaistet ja tunti rõõmu kohtumisest tuttavatega. Õhtupoolikul oli võidupüha aktus, mis avati seltsi esimehe Tiina Allase tervitusega. Õp. T. Vaga pidas päevakohase palvuse meie rahva ja maa eest, misjärel aktusekõne pidas Helle Shereshevsky. Aktust kaunistas kolme lauluga V.E. Segakoor dr. E. Ruusi juhatusel. Pärast aktust oli isetegevust, mängiti võrkpalli ja muid mänge.

Õhtul oli rahvapidu, kus esinejaks oli V.E.S. Rahvatantsu Rühm, kes esitas samu tantse, mida tantsiti hiljem Stokholmis ESTO-80-l.

Õhtul tõusid õuel kõrgele jaanitule valgustavad leegid.

Traditsiooniline vähjapidu peeti Mäeotsal laupäeval, 15. augustil. Seekord oli peoliste hulgas kaugeid külalisi mitmelt kontinendilt. Perenaiste vilunud kätetöö tulemuseks oli isuäratav einelaud koos vähkidega, mida olid einelauale annetanud K. Jürgens, E. Järv, R. Sukmit ja A. Saar. Et „vend vähk“ tahab ujuda, siis selleks puhuks varutud puhvet sai peo lõpuks kuivaks.

Head tantsumuusikat mängis oma orkester, mil nimeks ongi OMA.

Äsjamöödunud hooaeg on korda läinud tänu toiduvarude annetajaile, virkadele perenaistele ja töökatele peremeestele.

JOENSUU — Üks noor ungari muusik kadus Soomes külaskäigul olles pärast sümfooniakontserti pühapäeval, 24. augustil. Arvatakse, et ta hüppas läände, kas Rootsi või Lääne-Saksamaale. Võimalik et tal oli abiks juba varem Ungarist ära hüpanud isa, kes elab praegu Saksamaal. Ungari 90-liikmeline orkester viibis nädalapäevad Soomes ja andis oma lõpukontserdi Joensuus. Õhtusöögi ajal toodi orkestri kapellmeistrile kiri, kus 18-aastane tshellomängija teatas, et ta ei lähe orkestriga koos enam Ungarisse tagasi. Peetakse võimalikuks, et isa tuli pojale Soome järele.

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$35.—	$38.—
Poolaastas	$19.50	$21.—
Veerandaastas	$10.50	$11.—

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$56.—	$61.—
Poolaastas	$30.50	$32.50
Veerandaastas	$16.—	$17.—

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $72.—, poolaastas $36.—, veerandaastas $19.—

Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 45 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE“ ja USA aadressidele „ZIP CODE“

Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „......“ .... 19.... . Tellimise katteks lisan $ .... sularahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).
Nimi ....
Aadress ....

ARMAST SÕPRA

RUDOLF KORP'i

mälestavad kurbuses

HELGA, JÜRI, INGRID ja ANDRES

ARMAST LAULUVENDA JA KAUAAEGSET JUHATUSE LIIGET

ARNOLD SAGUR'it

mälestab sügavas kurbuses

TORONTO EESTI SEGAKOOR

Murray E. Newbigging
MATUSEMAJA

Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.

M. WAYNE HAMILTON
Funeral Director

723 Mount Pleasant Rd.
(lõunapool Eglintoni)

Helistada tel. 489-8811 ◎ 489-8002

Hanno Kompuse viljakas ajastu „Estonias"

Eino Uuli laveerib oma mälestusteoses

III

Alljärgnevalt kirja pandud kolmanda artikliga viime lõpule „Estonia" teatri ooperlavastaja Eino Uuli mälestuste refereerimise, millede katkendid ilmusid Nõukogude Eestis väljaantud teatrialmanahhides juba viiekümnendatel aastatel. Millegipärast ei ole aga Eino Uuli mälestusi kunagi tervikuna avaldatud. Ometi heidavad need huvitavat valgust Eesti teatriloole.

Hanno Kompus, sündinud 1890, asus „Estonia" teatrisse tööle juba 1920. aastal dramaturgi ja lavastajana. Vahepeal täiendas ta end Saksamaal Dresdenis ja „Estoniasse" 1923. aastal tagasi tulles hakkas ta lavastama sõnadraama asemel oopereid. Pärast Karl Jungholzi lavastajategevuse lõppu 1925. aastal, kujunes Hanno Kompusest „Estonia" teatri peamine ooperilavastaja, millisel kohal ta töötas kuni 1936. aastani, olles vahepeal ka mõnd aastad teatri direktoriks.

Hanno Kompuse kohta on Eino Uulil oma mälestustes kirjutada järgmist: „1923 saabus Saksamaa õppereisilt Hanno Kompus. See mees tõi Dresdeni õpingutelt kaasa uue rezhiimeetodi, mis talle kui mittenäitlejale ka isiklikult sobiv oli.

Teatrikunsti teoreetikuna hakkas ta oma lavastajatöös kasutama erinevat Paul Pinna ettemängimise meetodist selgitusmeetodi.

Olles kõrvalalana varem õppinud ka arhitektuuri, oskas Kompus oma lavastuste dekoratiivses kujunduses leida huvitavaid lahendusi, millisteks olid tema lavaplaanid monumentaalarhitektuuri liinis (näiteks „Aida" ja „Vikerlased")." Uuli jätkab:

„Omajagu teeneid oli Kompusel ka tõlkeooperite sõnastuste kirjanduslikus redaktsioonis, sest vallates mitmeid võõrkeeli oli ta võimeline tegutsema ka tõlkijana. Kuid miinuseks oli tal vähene hoolitsus osade detailsema kujundamise eest.

Ka siis eelistas Kompus suuremaid laike, skulptuurseid poose, kaldudes pahatihti staatikasse, seda eriti massistseenides.

Olles selliselt andnud Kompusele hea hinnangu, arvestab nõukogude oludes kirjutav Eino Uuli, et tegemist on ju pagulusse siirdunud isikuga ja peab ilmselt vajalikuks kritiseerida Kompuse läänelikku orientatsiooni. Uuli kirjutab:

Hanno Kompuse mõningaks, kuigi ühekülgseks, saavutuseks võiks ehk ka lugeda kollektiivi tutvustamist lääne heliloojate ooperiloominguga. Veristide, eriti Puccini loomingus püüdis ta kollektiivi õpetada mõistma muusikalist dramaturgiat ja juhtmotiive, millede lahtimõistatamises ta kõige rohkem kodus oli Wagneri loomingus, tänu õppepraktikale Saksamaal.

Vene ooperimuusika suhtes oli Kompus aga negatiivsel arvamusel, pidades esitamise vääriliseks ainult Tshaikovski oopereid „Padaemand" ja „Jevgeni Onegin". Rimski-Korsakovi ja Mussorgski loomingut pidas Kompus tüüpiliselt venepäraseks muusikaks ja eestlastele mittemõistetavaks. See oli üheks põhjuseks, miks esitatud reperatuur oli kodanlikul ajal ühekülgselt lääne heliloojate looming.

„Uuli lisab, et „Estonia" direktsiooni hoiak ja orientatsioon oli olnud „idavastane".

Olles end selliselt ohtlikust teemast läbi laveerinud, ei sa Eino Uuli jätta veelgi rohkem tunnustust avaldamata Hanno Kompusele. Ta ütleb, et „Estonia" teatri ooperilavastuste muusikaline kultuur tõusis Kompuse ajal märgatavalt.

Nagu juba eelmises artiklis sai mainitud, lahkus Hanno Kompus „Estonia" ooperilavastaja kohalt 1936. aastal pärast seda, kui teatri juhatus hakkas eelistama operetti ja ooperilavastuste arvu sellega seoses vähendati. See on igatahes Eino Uuli väide, kuipalju selles tõtt, eks seda peaks mitmed tolleaegse teatrieluga kursis olevad ja nüüd välismaal elavad isikud mäletama ja teadma.

Kuid ka Artur Adson oma „Teatriraamatus" pühendab eripeatüki „operetisõjale", mis oli kulgenud Eesti teatrites kutselise teatri algaastatest peale kuni Eesti Vabariigi lõpuni.

Kompuse ühe lahkumispõhjusena Adson seda küll ei maini.

Kui pärast Kompuse lahkumist, kes siirdus tööle juhtivale kohale Eesti riigi raadios, „Estonia" ooperilavastaja koht vakantseks jäi, siis nimetati sellesse ametisse Eino Uuli. Ta ise kirjutab selle kohta järgmist:

„Ooperilavastaja kohta sootuks vakantseks jätta „Estonia" siiski ei söandanud, kuna ooperi kui tõsise kunsti viljelemisest sõltus teataval määral ka riiklik dotatsioon (rahaline toetus). Kuna silmapiiril teist ooperilavastajat peale käesolevate ridade autori ei olnud, siis kerkiski üles minu kandidatuur, pealegi kus minu lavastusega eelmisel hooajal (1936. aastal debüteeris Uuli lavastajana esitades Puccini „Boheemi") üldiselt rahule jäädi. Peale debüüti sõitsin riigi stipendiaadina Moskvasse.

Soovides oma tulevikku garanteerida, esitasin „Estonia" direktorile avalduse, sooviga saada „Estonias" palgalise lavastaja koha (sel hetkel Kompus veel lahkunud ei olnud, mainib Uuli). Direktor Paul Olak vastas minu avaldusele lakooniliselt, et riikliku dotatsiooniga teater ei või endale lubada hüpet pimedusse.

Ent kui järgmisel päeval ilmus „Vaba Maas" teade, et Eino Uuli sõidab riigi stipendiaadina Moskvasse, siis ruttas direktor ise mind välja kutsuma lepingu sõlmimiseks, kuna pealegi samaks ajaks Kompus esitas lahkumisavalduse.

Mainitud asjaolude ristumisel saigi minust 1937. aastal „Estonia" teatri ooperilavastaja."

Omaenda karjäärist ooperilavastajana ei pajata Eino Uuli kuigi palju — vähemalt mitte oma mälestuste selles osas, mis trükis ilmusid. Ta ütleb tagasihoidlikult: „Millised olid selle perioodi tulemused, see pole minu otsustada. Tehku seda teatrikriitikud ja muusikateadlased."

Võimalik on ka, et Eino Uuli oli lihtsalt poliitiliselt ettevaatlik ja ei soovinud Eesti Vabariigi aegset ooperitegevust — millisesse perioodi ju tema lavastajaks olemise aja esimene osa langes — trükisõnas avaldamiseks kirja panna. Seda võib näha vast ka sellest, et oma selleaja lavastajatööst leiab ta sobiva puudutada ainult nõukogude helilooja Dzerzhinski ooperi „Vaikne Don" lavaletoomist 1938. aastal.

Uuli väidab, et selle ooperi lavastamisele olevat „Estonia" teatri tolleaegne direktsioon „meeleheitlikult" vastu pannud igasuguseid ettekäändeid kasutades. Selles võiks siiski kahelda, kas see vastuseis nii suur oli. Lõppudelõpuks oli ju direktsiooni otsustada, kas seda üldse repertuaari võtta, ja kui sellele „meeleheitlikult" oleks vastu oldud, siis poleks Uulil üldse „Vaikset Doni" olnud võimalik käsile võtta.

Uuli väidab samuti, et Sholohhovi poolt kirjutatud ooperi teksti olevat direktsiooni nõudel tulnud muuta ja kärpida, neutraliseerides selles igasugused vihjed revolutsioonile, kuna olevat kardetud kommunismi ohtu.

Uuli kirjutab, et kõigile vaatamata õnnestus lavastus ja saavutas suure menu. Ta ütleb, et „Vaikse Doni" peaosades andsid kõrged saavutused Els Vaarmann (Aksinja), Karl Ots (Grigori) ja Aarne Viisimaa (Pantelei). Seda, et see Dzerzhinski ooperi lavastus väga hästi õnnestus, on ütelnud ka Jüri Remmelgas tema poolt toimetatud mälestusteoses Els Vaarman ning Artur Adson „Teatriraamatus" kutsub „Vaikse Doni" lavastust suurejooneliseks, mis oli läinud menukalt 21 kordusetendusel.

Eino Uuli sai Eesti Vabariigi ajal ooperilavastajana töötada ainult kolm hooaega. Ta lavastajatöö tähelepanuväärsemate saavutuste hulka kuulusid sel ajal peale „Vaikse Doni" veel Bizet' „Karmen", d'Alberti „Madalik", Flotowi „Marta", Puccini „Tütarlaps kuldsest läänest", Smetana „Müüdud mõrsja", Tshaikovski „Mazepa" ja Verdi „Trubaduur".

Nii mitmedki lehelugejad peaks neid lavastusi oma „Estonias" käikudelt 1930-ndate aastate lõpus mäletama.

Uuli töötas lavastajana ka pärast sõda nõukogude tingimustes kuni aastani 1951. Pärast seda oli ta pikemat aega teatrist eemal (entsüklopeedia ütleb, et haiguse tõttu) kuni oma surmani 1976.

J.T.

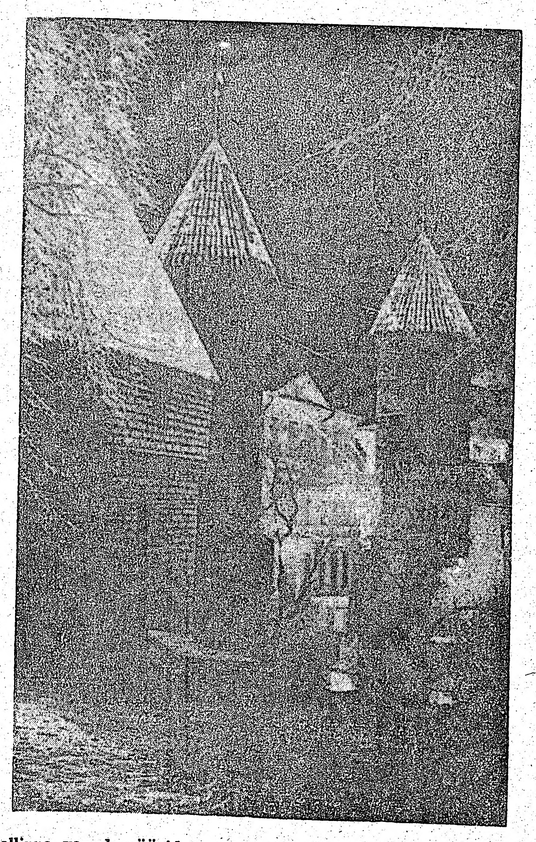

Tallinna vanad müürid on alati olnud nii omadele kui võõrastele suureks vaatamisväärsuseks. Käesoleval aastal oodati Tallinna vanalinna imetlema paljusid turiste, kuid oodatud tuhanded jäid olümpia boikoti tõttu tulemata.

KIRIKUD

EESTI EV.-LUTERI USU PEETRI KOGUDUS TORONTOS
817 Mt. Pleasant Rd., Toronto
M4P 2L1. Kiriku tel. 483-5847
Õp. Oskar Puhm
84 Dinnick Cres., Toronto
M4N 1L8, tel. 483-4103.

KIRIKU SISSEÕNNISTAMISE 25. AASTAPÄEVAL, pühap., 21. sept., kell 11 homm. teenivad piiskop K. Raudsepp, õp. O. Gnadenteich ja koguduse õpetaja. Laulab Cantate Domino koor Charles Kipperi juhatusel, viiulil Marianne Urke, organist Inga Korjus. Hiljem pidulik koosviibimine kohvilauas.

Pühapäeval, 28. sept. kell 11 homm. jumalateenistus, teenib Montreali kog. õpetaja Heino Laaneots. Algab pühapäevakooli ning leericelsete rühmade tegevus ja piiblitunnid. Viiulisolist Marja-Leena Roos.

ÕPETAJA KÕNETUNNID neljapäeviti kl. 6—8 õhtul.

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS
Stone Church, 45 Davenport Rd.
Jutlustaja Allan Laur,
141 Clark Ave., Unit 50 Thornhill,
Ont. L3T 4P4. Tel. 889-8173.

Laup., 20. sept. kell 7. õ. PIIBLITUND, Allan Laur.

Pühap., 21. sept. kell 11.15 p.l. pühapäevakool lastele ja täiskasvanuile. (Täiskasvanuile teemal „Piibli prohvetlik ennustus"). Kell 2 p.l. JUMALATEENISTUS, kõneleb Allan Laur, soololaule Raul Pumber, klaveril Ch. Kipper.

Kell 3.45 koguduse koosolek liikmeile.

Teisip., 23. sept. kell 7 õ. PALVEÕHTU.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS
Carltoni ja Jarvise nurgal
Õpetaja Andres Taul
Toronto, Ont. M6G 3K6
17 Frank Cresc.
Tel. 656-5248, kirik 923-5172

Pühapäeval, 21. septembril JUMALATEENISTUS kell 11 hommikul. Kodumaalt lahkumise aastapäev. Solist Lydia Kööp.

Pühapäeval, 28. septembril jumalateenistus kell 4 p.l.

5. okt. LÕIKUS-TÄNUPÜHA JUMALATEENISTUS kell 4 p.l.. Kohvilaud.

Kõnetunnid juulis ja augustis kokkuleppel.

PIIBLI ENNUSTUSED ÕPPEAINEKS

Pühap., 21. sept. alustab T. Evangeelne kogudus pärast suve vaheaega pühapäevakooli tegevusega täiskasvanuile. Sügiseseks õppeaineks on Piibli prohvetlik ennustus, kus kasutatakse väga aktuaalseid küsimusi. Näiteks, mis juhtub lähematel aastatel poliitiliselt ja majanduslikult meie maailmas? Millal võetakse kogudus ülesse? Kuidas läheb Iraaniga? Mis juhtub Venemaaga?

Pühapäevakooli õpetajatena teenivad koguduse pastor dr. Allan Laur ja Toomas Rüdmik.

Täiskasvanute pühapäevakool peetakse koguduse kiriku saalis Stone Church'is, 45 Davenport Rd. kell 1.15 p.l.. Loengud on pooletunnilised ja nendele järgnevad koguduse korralised jumalateenistused kell 2 p.l. Kogudus ütleb teretulemast kõikidele kaasmaalastele!

◎ Borâsis toimus pühapäeval, 24. augustil sisserändajate organisatsioonide ühiskorraldusel sisserändajate päev. Eestipoolseteks korraldajateks olid Borâsi Eesti Selts ja Pärnu Lipkond. Kuuetunnilisest kavast oli eestlaste täita tunniline osa, kus esines laulugrupp „Hämarik" ja Pärnu Lipkonna rahvatantsijad.

◎ Rootsi totaalkaitse selgituskomisjoni sekretär Eino Tubin koostas broshüüri neljas keeles Rootsi totaalkaitse kohta. Et välismaades on huvi Rootsi julgeolekupoliitika eesmärkide ja vahendite vastu, on nõudmine selle broshüüri järele suur. Eino Tubin, helilooja Ed. Tubina poeg, on olnud kahe Rootsi kaitseministri sekretär ja ka kaitsejõudude staabi pressiesindaja ning kaitsejõudude tsiviilteenistuja-te ajakirja toimetaja.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS
883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
10 Lamport Ave., Apt. 307
Toronto 5, Ont. M4W 1S6
Tel. 961-8391.
VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Pühap., 21. sept. kell 10.15 homm. pühapäevakool, kell 11 JUMALATEENISTUS, K. Raid, J. Puusaagi tervitamine, meeskoor.

Kell 6 õ. KUULUTUSKOOSOLEK, kõneleb J. Puusaag, ansambel „Gloria".

HAMILTONIS pühap., 21. sept. kell 3 p.l. YMCA saalis piibliõpetus, K. Raid.

Vanemad hooletud, lapsed upuvad

Tänavu suvel on olnud arvukaid veeõnnetusi kodumaa vetel. Uppumisohust on suudetud päästa 27 last, mõned neist juba kliinilise surma seisundis. 17 juhtumit on lõppenud uppumisega.

„Rahva Hääle" report ütleb, et „hämmastavalt ükskõiksed oma pisitüdrukute ja -poiste käekäigu suhtes on olnud sajad lapsevanemad Harku, Pirita, Klooga, Pärnu jt. supelrandades". Ühel soojal suvepäeval ootas Pirita vetelpäästе jaamas mitu tundi oma vanemaid 14 kolme- kuni seitsmeaastast last, kelle vanemaid ei leitud kustki.

Raske õnnetus hoiti ära Paralepa rannas. Seal said kokku kaks ema, kes polnud teineteist mitu aastat näinud, mistõttu oli palju rääkida. Lastele öeldi, et ärgu nad mingu vee äärde. Nad leidsid siiski paraja silmapilgu ja jooksid kanali äärde, kus oli suuremaid poisse. Teisi vaadates kukkus vette neljaastane väikemees. Suuremad poisid nägid vettekukkumist, kuid ei teinud sellest väljagi. Õnneks hakkas ema last hüüdma ja alles siis öeldi talle, et laps kukkus vette. Ema tõi lapse kaldale ja vabastas hingamisteed. Kutsuti kohale ambulants ja sõidukis tuli laps teadvusele.

Ühel teisel juhusel poiss mängis omavanustega jõe ääres, mindi vette ja peeti veesõda. Õhtul ilmnes, et üks mängukaaslastest oli jäänudki vette.

Teises järves suples ja vallatles grupp 11- kuni 13-aastaseid, vajutades üksteist vee alla. Nähes, et üks poistest veepinnale ei tõusnud, jooksid kaaslased minema. Mõni tund hiljem leiti veest uppunu.

Üks kuueaastane poiss läks pärast lõunasööki vanaemaga järve äärde. Vanaema hakkas huvitavat raamatut lugema ja laps uppus poole meetri sügavuses vees.

Kolmeaastase tüdruku isa läks õllesappa, jättes lapse omapead järve äärde. Tagasi tulles leidis lapse uppununa.

Neli 12- kuni 16-aastast noorukit, kes hädavaevalt veepinnal püsisid, katsusid kaldast kaugemale ujuda kuni väsisid ja õnnetus oli paratamatu, kuna jalad ei ulatanud enam põhja.

Kolme suvekuu jooksul on enamvähem samasugustel põhjustel uppunud 17 kuni 16-aastast last.

Toimetusele saadetud kirjandus

BALTIMORE EESTI ORGANISATSIOONIDE BÜLLETÄÄN nr. 152 — 1980. Sisus: Juhan Simonsoni läkitus kaasmaalastele. EELK Baltimore Markuse koguduse suvisest tegevusest ja suurloteriist, J. Pedaku „Valter Raudkivi mälestuseks", L. E. „Eesti muusika ja rahvajutud Marylandi raadiosaateis", T.E. „Kilde ja muljeid ESTO-80'st", lisaks informatsiooni eeloleva sügise sündmusist ja mitmesuguseid teateid.

USURÄNDUR nr. 5 — 1980. Eesti Baptistide Maailmaliidu ajakirja septembri-oktoobri numbris kirjutavad: A. Re. „Sõua sügavale kohale", H. Eller „Praegusaja tõsidus", K. Vaikla „Kummal poolel?" L.K. „Mõtteid kodumaa sügiskullas", J. Reisalu „Mida Issand siis ütleb?", K. Medri „Rahu Jumalaga", A. Roos „Rahvahulgad", lühemaid kirjutusi ja rohkesti vaimulikku luulet M. Laaneoru, J. Laanemetsa, M. Kaldääre, L. Sundja, I.V., P. Auväärti, Laine L. loomingust. Lisaks teateid New Yorgi, Vancouveri ja Toronto Eesti Baptisti koguduste elust.

KODUMAAL KEELATUD RAAMATUD. Äratrükk Tallinnas 1963 ilmunud „Raamatukogudest ja antikvariaatidest kõrvaldamisele kuuluvate kodanliku ja okupatsiooni ajal Eestis ilmunud väljaannete koondnimekirja II osast". Rootsi Eestlaste Esindus (1980), Stokholm, 171 lk.

Teadaanne pensionäridele

E.P. klubi raamatukogu avatakse kolmap., 1. okt. Samuti alustavad tegevust male-, ja käsitööring. Võimlemine algab 29. sept.

JUHATUS

Leedu demonstrandid arreteeriti, iraani demonstrandid lasti vabaks

„The Washington Post" avaldas artikli ja ka ühe lugejakirja, mis tegelesid 18. juulil Washingtonis N. Liidu saatkonna ees asetleidnud leedulaste demonstratsiooni järellainetustega.

Nimelt arreteeriti 18 juulil Washingtoni politsei poolt 18 ameerika leedulast pärast seda, kui nad olid korraldanud nõuk. saatkonna ees meeleavalduse, et protesteerida kolme sündmust: tookord peatselt algavaid Moskva olümpiamänge, nõukogude invasiooni Afganistanis ja N. Liidu jätkuvat rõhumist Leedus.

Leedulastest demonstrandid parkisid esiteks nõuk. saatkonna ette 7 või 8 autot, mis takistasid umbes poole tunni vältel sellel tänaval liiklust, kuni politseil läks korda sõidukid eemaldada.

Teiseks õnnestus mõnedel leedulastel ennast aheldada nõukogude saatkonda ümbritseva raudse tara külge.

Leedulastest demonstrante süüdistatakse nüüd prokuratuuri poolt seaduse rikkumises, mis keelab meeleavalduste korraldamise välisriikide esinduste honete ümbruses, lähemal kui 150 meetrit hoonetest.

12. augustil korraldati umbes 30 leedulase poolt uus demonstratsioon, seekord ühe Washingtoni kohtu ees.

See oli suunatud Ühendriikide föderaalsete kohtuvõimude vastu, keda süüdistati nn. topelt-standardi kasutamises.

Nimelt süüdistused iraanlastest demonstrantide vastu lõpetati. Nad arreeteriti samuti Washingtonis 27. juulil toimunud demonstratsiooni ajal, mis oli palju vägivaldsem kui leedulaste oma ja mille käigus vigastati nii politseinikke, pealtvaatajaid kui ka demonstrante.

Põhjala Tütred alustavad uut tegevusaastat

Sügise saabumisega algab gaidüksustel jälle uus tegevushooaeg. Põhjala Tütred kutsuvad kõiki eesti tütarlapsi ühinema selle tegevusega, mis noored seob kokku tugevaks sõprusringiks. Tütarlapsi, kes soovivad astuda Põhjala Tütarde lipkondä, palume tulla lipkonna avakoondusele, neljapäeval. 25. sept., kell 7.30 Eesti Maja noorteruumis. Hellakeste koondused toimuvad edaspidi laupäeva hommikuti Eesti Maja noorteruumis. Avakoondusele palume kõiki lipkonna liikmeid õigeaegselt kohale ilmuda. Kutsutud on kõik vanemad ja sõbrad. Informatsiooniks helistada hellakses: Astrid Jõgi — 487-2094 ja gaidid: Margot Nortmaa — 759-7230.

Kõige suuremad sissetulekud Albertas

OTTAWA — Kanada statistikabüroo andmeil olid Kanadas kõige suurema sissetulekuga 1979. aastal Alberta provintsi elanikud, kus üksikisiku keskmine sissetulek oli 12.540 ja perekonna keskmine sissetulek 20.824 dollarit. Teisel kohal oli Briti Kolumbia, kus vastavad arvud olid 12.507 ja 20.542 dollarit ja kolmandal kohal Ontario 11.856 ja 20.742 dollariga. Viimasel kohal provintsidest oli Prince Edward Island, kus üksikisiku keskmine sissetulek oli 8281 ja perekonna keskmine sissetulek 14.851 dollarit.

Sest inimene ei pea sinna tagasi minema, kus ta kord on tõtt kõnelenud. A. H. Tammsaare

ALNA
TORONTOS
Piduülikondade rentimine
Ülikonnad ja püksid tellimisel
437 DANFORTH AVE.
Tel. 463-8104

Laulukoorid ja laulupeod on alati olnud eesti rahvast ühendavaks teguriks. Pildil üks vanemaid eesti koore Tõstamaa laulukoor 1865. aastal.

Eesti segakoorid vähenevad vene koorid kasvavad

Pilk möödunud suvel Tallinnas okupatsioonijuubelile pühendatud laulupeole

Tallinnas ilmus sel suvel „Eesti NSV 1980. a. üldlaulupeo teatmik" (hiljem: „Teatmik"), mis pakub teatava pildi kodumaal 5. ja 6. juulil peetud XIX üldlaulupeost. Nagu „Teatmiku" esileheküljel seisab oli see „Eestis nõukogude võimu taaskehtestamise 40. aastapäevale pühendatud."

Lk. 26 leidub nimekiri: Eesti üldlaulupidude üldjuhid. Tuuakse ka nende dirigentide nimed, kes 1944. a. sügisel põgenesid: Juhan Aavik, Anton Kasemets ja Verner Nerep. (Millegi pärast siiski puudub Georg Rederi nimi, kes 1923. a. peetud VIII üldlaulupeol juhatas puhkpilliorkestreid).

PUUDUV NIMI

Küll aga äratab tähelepanu, et puudub Neeme Järvi nimi. Ometi juhatas ta sümfooniaorkestreid 1965. a. peetud XVI ja 1969. a. toimunud XVII üldlaulupeol. Viimasest avaldati heliplaadiseeria ja ühel plaadil on koguni jäädvustatud E. Tubina „Ristpulkade tants" ja IV osa Villem Kapp'i II sümfooniast Neeme Järvi juhatusel.

Aga „teadusliku maailmavaate" alusel ilmunud „Teatmik" ei tea sellest enam midagi.

SEGAKOORID POOLE VÕRRA VÄHENENUD

Nõukogude propaganda paiskab läände laulupeo tegelaste hiigelarve. Aga üksikasjalikum vaatlus räägib hoopis midagi muud.

Üldlaulupidude peaosa täitis iseseisvusajal üldsegakoor. See kooriliik teatavasti on hääleulatuselt ja värvikuselt rikkam ning segakooridele loodud eesti koorilaulude hulk ja kvaliteet on eriti tähelepandav.

Nüüd Tallinnas ilmunud „Teatmik" avaldab lk. 25 täpsed arvud kooride suuruse kohta ja selgub, et iseseisvusajal oli segakoorilaulajate arv üldlaulupidudel järgmine:

VIII	1923	—	8.680
IX	1928	—	12.300
X	1933	—	15.430
XI	1938	—	13.230

Nõukogude okupatsiooni ajal on pilt selline:

XII	1947	—	11.870
VIII	1950	—	13.180
XIV	1955	—	12.250
XV	1960	—	10.880
XVI	1965	—	7.270
XVII	1969	—	7.200
XVIII	1975	—	7.500
XIX	1980	—	7.000

Võrdluseks olgu märgitud, et viimasel tsaariaegsel — arvult VII — üldlaulupeol oli üldsegakooris 7.150 lauljat. Seega praegu on langetud isegi sellest arvust allapoole.

Suur tegelaste koguarv on saavutatud kõigepealt lastekooride (6000), naiskooride (4.700) ja vene kooride arvel. Viimaseis oli 1955. a., mil nad esmakordselt esinesid, 50 lauljat. Nüüd on vene koorides 2.700 lauljat.

VENE KOORIDE HULK KASVAB

Osavõtvate kooride nimekiri esitatakse „Teatmikus" piirkondade kaupa. Selgub, et Tallinnast võtsid laulupeost osa 7 vene koori ja 17 vene lastekoori. Dirigendidki olid valdavas enamuses venelased: Alina Klotshkova, Valeria Boiko, Tatjana Lapshina, Jevgeni Aleksejev, Vjatsheslav Tulubjev jne.

Kohtla-Järvelt esinesid 5 vene koori ja 6 vene lastekoori; Narvast 10 vene koori ja 13 vene lastekoori; Sillamäelt 1 vene koor ja 3 vene lastekoori — eesti koore Sillamäel polegi.

Tartust esines 3 vene lastekoori ning esinesid ka Pärnu, Keila, Paldiski, Klooga, Tapa ja Elva vene lastekoorid. (Mustveelt esines samuti vene lastekoor, kuid selles piirkonnas elas ka varem rohkesti venelasi).

„RIIKLIK ÜRITUS"

„Teatmikus" (lk. 10) kirjutatakse Nõukogude okupatsiooni ajal toimunud üldlaulupidudega seoses m.h.:

„Esmakordselt muutus laulupidude korraldamine üldrahvuslikuks ja riiklikuks ürituseks."

Laulupeod on üldrahvuslikud olnud kahtlemata kogu aja. Nii juba tsaari ajal kuid eriti muidugi iseseisvas Eestis, mil saavutati arvud 20.000 mängijat-lauljat ja 100.000 kuulajat.

Iseseisvusajal korraldas üldlaulupidusid Eesti Lauljate Liit, kus määrav sõna oli eesti heliloojail ja koorijuhtidel. Laulupidude kavad pakkusid läbilõike meie silmapaistvamate heliloojate loomingust. E. Lauljate Liit likvideeriti 1940. a. Nõukogude okupatsioonivõimude poolt.

Laulupeod muudeti nüüd tõepoolest „riiklikeks", sest peakomisjoni presiidiumi on kuulunud kõrged „partei- ja valitsustegelased". Seekordsel laulupeol esimehena EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan, edasi nn. ENSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja Arnold Green, ENSV kultuuriminister Johannes Lott ja tema esimene asetäitja Raoul Viies, ENSV haridusminister Ferdinand Eisen, rahandusminister Endel Mändmaa, Tallinna Täitevkomitee esimees Albert Norak, EKP Kesk-Komitee propaganda- ja agitatsiooniosakonna juhataja Ülo Nõmm, ELNKÜ (Komnoorte) keskkomitee sekretär Andres Raa, ENSV Ametiühingute Nõukogu sekretär Johannes Ulfsak ja EKP Keskkomitee kultuuriosakonna juhataja Olaf-Knut Utt.

Ka peakomisjoni liikmeist on paljud parteitegelased.

Mis suudavad sellise ülekaalu vastu mõned eesti heliloojad ja koorijuhid?

„RIIKLIK KAVA"

Eks siis selle järgi olid ka kavas teosed nagu: E. Kapp — „Lenini partei", David Tuhmanovi — „Meie suur perekond", A. Holminov — „Au sulle, Nõukogude Liit", Aleksander Artunjan — „Ood Lenile", Tshernitski „Moskva saluut", „Komsomolid-laevastiklased", Vladimir Shainski — „Ristleja „Aurora" ", Arno Babadzhanjan — „Ustavad Lenini üritusele", Issak Dunajevski — „Laul kodumaast" jt. Siis veel vene rahvaviisi seadeid jm. taolist.

PUUDUAD EESTI HELILOOJAD

Mis ime siis, et laulupeo kavas ei leitud ruumi sellistele eesti heliloojatele kui Rudolf Tobias, Peeter Süda, Cyrillus Kreek, Adolf Vedro, Juhan Jürme, Alfred Karindi, Eduard Oja, Eduard Tubin, Enn Võrk jt., kes on rikastanud eesti kooriloomingut paljude väärtuslike ja hinnatud lauludega.

Kui Juhan Aavik sai 90 aastaseks kirjutas „Kodumaa" (nr. 5, 1974) m.h.:

„Tähelepandava osa J. Aaviku loomingust moodustavad lastelaulud. Antud välja laulikutes „Laste laul" ja „Kooli leelo" (koos V. Tammaniga) moodustavad need väärtusliku algkooli lauluvara.

Kodumaal tuntakse J. Aavikut nende helitööde järgi, mis on valminud enne Teist maailmasõda."

Nii kirjutatakse „emigrantidele" määratud ajalehes.

Aga Tallinna laulupeol ei esitanud lastekoorid (ka mitte teised!) ühtki Juhan Aaviku laulu. Kus neid laule siis kodumaal „tuntakse"?

Mart Saar oli kavas ainult kahe lauluga. Naiskooride poolt esitati „Allik" ja segakooridelt lihtsavõitu „Hällilaul".

Kellele küll kirjuas Mart Saar suurusgused koorilaulud, mida Vetik nimetas koorisümfooniateks,

Proportsioonide näiteks võiks tuua, et Gustav Ernesaksalt oli kavas kaheksa laulu.

(Teataja — H.K)

SOOVITAKSE ÄRISSE
MÜÜJANNAT
OSALISE VÕI TÄISAJAGA
TEL. 465-9905

Mälestussammas Katõni ohvritele

10.000 inimest Torontos samba avamisel

Torontos avati möödunud pühapäeval mälestussammas venelaste poolt Katõnis ja teistes kontsentratsioonilaagrites mõrvatud 15.000-le poola ohvitserile. Mälestussammas, mille avamisest võtsid osa 10.000 inimest, kujutab endast 10 jala kõrgust kuju, mis püstitati Roncesvallesi tänava otsa Beatty platsile.

Poola ohvitserid mõrvati teatavasti 1940. aasta aprillis Katõni metsas, Ukrainas ja nende ühishaua avastasid pealetungivad saksa väed.

Rahvusvaheline komisjon erapooletutest riikidest vaatas läbi laibad ning arstid tegid kindlaks mõrvamise aja, millega tühistati kõik venelaste katsed sakslasi mõrvariteks tembeldada.

Samba avamisest võtsid osa paljud poolakate delegatsioonid teistest Kanada linnadest ning Ühendriikidest ja Inglismaalt. Poola organisatsioonide esindajad mainivad, et Kanada keskvalitsus oli venelaste survel samba avamise vastu. Ontario valitsust esindas tarbimise- ja kaubanduse minister Frank Drea. Peale selle esinesid sõnavõttudega opositsiooni juht Stuart Smith, linnapea John Sewell ning linnanõuikud Eggleton ja O'Donahue.

Peakõnelejaks oli McGill'i ülikooli filosoofia professor Andrew Kawczak, kelle isa mõrvati Katõnis.

Kõneleja nõudis, et ükskord tuleks avaldada täielik tõde Poola ohvitserida mõrvamise kohta Katõnis venelaste poolt.

Eestlasi esindasid tseremoonial Toronto Eesti Võitlejate Ühingu, Hamiltoni Eesti Võitlejate Ühingu ja Eestlaste Kesknõukogu Kanadas liikmed eesti sini-must-valge lippudega.

„Ameerika Hääl" segatakse

Venelased kardavad Poola streikide levimist

Seoses tööliste streigiga Balti mere äärsetes Poola tööstuslinnades tegi nõukogude valitsus korralduse kõigi välismaa raadiosaadete summutamiseks eriliste mürategemise jaamade abil. Peale USA riiklike summadega töötavate Radio Liberty ja Radio Free Europe saadete „dzhammitakse" nüüd ka Ameerika Hääle saateid, nende hulgas ka Eestisse suunatav saade. Eesti Rahvuskomitee esitas president Jimmy Carterile taotluse et USA valitsus avaldaks raadiosaadete segamise ja summutamise vastu ranget protesti.

Kartes streikide ja rahutuste levimist Poolast N. Vene poolt annekteeritud maa-aladele poola tööliste eeskujul, tegi Moskva korralduse kõigi vaba maailma raadiosaadete segamiseks, nii et N. Liidus neid ei saaks kuulata.

Varem eriti Radio Liberty kommunismivastaste saadete segamisele takistatakse nüüd ka Voice of America,

Inglismaa BBC-raadio ja Läänе-Saksamaa „Deutsche Welle" kuuldavust N. Liidu territooriumil.

Saateid segatakse kas undava müra tekitamisega või nii valjude muusikasaadetega, et välismaa raadiote sõnalised saated on täiesti kuuldamatud.

Voice of America saadete segamise vastu esines USA välisministeerium protestiga N. Liidu suursaatkonnas Washingtonis, kuid sealt vastati, et mingit segamist ei toimuvat.

Samuti öeldi Moskvas välismaa ajakirjanike küsimustele vastates, et nõukogude asutised ei teadvat midagi „dzämmimisest".

Tegelikult aga algab segav müra kohe kui sõnalises saates käsitletakse Poola sündmusi. Inglise BBC-saadete venekeelse osa suhtes algab segamine kohe niipea kui saates kuuldub „Govorit London" — räägib London.

Teised lehed:

Eesti ained Kanada ülikoolis — kuidas?

On veel võimalik saada tükikest „maad" Kanada ülikoolis eesti keele ja kultuuri õpetamiseks — ja isegi föderaalvalitsuse toetusega. Aga see tuleks osta, nagu teisedki maalapid ja majad osteti, mis meid mahutavad.

Ungarlased ja ukrainlased tegid nii: nad korjasid oma rahvusgruppidelt ja eraisikutelt kolmsada tuhat dollarit kumbki ja said sama summa valitsuselt lisaks. Sellega asutati korralised õppetoolid.

Osa sellest jaksame meie ka koguda — kui mitte kõike.

Ehituskivideks siin on stipendiumite asutamine ja kursuste rajamine.

Stipendiumi on võimalik igaühel asutada omal tingimusel, näiteks kellegi mälestuseks. Samuti saab suurema kapitaliga terve õppetooli luua. Nende eesmärkide saavutamine oleks püsiv ausammas, pühendatud alale, mida me veel ei ole puudutanud.

Eesti kultuur on küllaltki kõrgel tasemel, et väärida pidevalt paika ühe selle maa õppeasutuses.

Stipendiumitel ja kursuste loomisel on ühine siht: ehitada kindel koht eesti (seega osalt ka soomeugri, balti ja ida-euroopa) tsivilisatsioonile Kanada ühiskonnas meile ja teistele kasuks.

Kogume raha nii kaua kuni kasvab küllaltki suur summa sellegi „maalapi" ostmiseks!

Selle sihi saavutamiseks alustame loengute sarjaga sügishooajal „Meie Kodu" saalis igal teisel reedel.

JKK/„Läänekaare Postipoiss"

Danish Custom Furniture
Esmajärgulised tiikpuu-mööbli kavandajad ja valmistajad
OTSE VABRIKUST 25 LE PAGE COURT
A. Jensen & Son Limited Telefon 636-9811

Hillside Bakery and Delicatessen
2851 LAWRENCE AVENUE E. Tel. 261-2238
(Hillside Plaza, Brimley nurgal)
Omanik Ake Saarinen
Värsked saadused iga päev —
Kõik delikatessid saate meilt
Ari avatud: teisip., kolmap. ja neljap. 9—6, reedel 9—7, laup. 9—4.
Esmasp. suletud.

SPORT

Uus 80 m odaviske-mees Eestis

Augusti lõpul peeti Käärikul Eesti esimese odaviskekuulsuse Gustav Sule mälestusvõistlused. Tallinlane Toivo Moorast, kes tänavu on pidevalt üle 75 m visanud, sai nüüd jagu ka 80 meetrist. Isiklik rekordvise 81.58 tuli teisel katsel. Uus edetabel näeb välja nüüd järgmisena:

80.32	Heino Puuste	1980
84.05	Mart Paama	1965
82.26	Charles Vallmann	1960
81.58	Toivo Moorast	1980
81.20	Toomas Savi	1967
78.40	Toomas Rämmal	1976
77.98	Ülo Rukki	1979
76.86	Kalju Mägi	1980
75.93,5	Gustav Sule	1933
75.80	Ain Veenpere	1974

Jaan Ehlvestist flaami maleraamatus

Belgias ilmub flaamikeelne turniiriraamat „Schilde. International jeugd schaak toernool", kirjutab Jaan Ehlvestist, kes turniiril üheksast vastasest kaheksat võitis. Ja pildiallkirjas küsiti, kas eestlane Ehlvest ei ole äkki samasugune imelaps nagu on olnud Spasski ja Karpov: „De Est Yaan Ehlvest in het spoor van vroegere Russische schaakwonderkinderen zoals Spasski en Karpov?"

Jaan Ehvest ise kommenteerib võistlust, et „Ega seda võistlust üles puhuda maksa. Koosseis polnud eriti tugev. Muidugi ega need punktid ise sülle ei kukkunud. 8,5 punkti üheksast oli ehk palju. Lõpuks, kui esikoht oli juba selge, pakkusin viiki. Vastased ei tahtnud. Mis mul muud üle jäi, kui pidin võitma."

Spordimärkmik

Lääne-Saksamaal Koblenzis peetud kergejõustikuvõistlustel jooksis Moskva olümpiamängudel kuldmedali võitnud inglise jooksja S. Ovett uue maailmarekordi 1500 m ajaga 3.31,4. Ainult 0,2 sek. jäi võtjast maha teisele kohale tulnud läänesakslane T. Wessinghage.

*

Brüsselis peetud rahvusvahelistel võistlustel saavutas prantslane T. Vigneron teivashüppes 5.70, itaallane P. Mennea jooksis 200 m ajaga 20,05. Samal võistlusel jooksis inglane S. Owett 1 miili ajaga 3.51,6 ja iirlane J. Treacy 10.000 m ajaga 27.48,5, poolakas J. Wszola hüppas kõrgust 2.27 ja ungarlane M. Nemeth viskas oda 85.28.

*

Hiljuti Londonis peetud kergejõustikuvõistlustel Crystal Palace'i staadionil võitsid Poola hüppajad kolm esikohta. Anna Wlodarczyk oli parim kaugushüppes tagajärjega 6.61, Mariusz Klimczyk oli parim teivashüppes 5.50-ga ja Jacek Wszola kõrgushüppes 2.24-ga. 2.24-st sai jagu ka Inglismaa rekordi püstitanud Mark Naylor. Kõrgushüppes oli naistest parim kanadalanna Deborah Brill 1.91. Meestest hüppas kaugust ameeriklane Larry Myricks 8.03 ja kolmikhüppes saavutas ameeriklane Paul Jordan 16.80.

*

Madriidis peetud kergejõustikuvõistlustel püstitas 20-aastane Antonio Corgos uue Hispaania kaugushüpperekordi tulemusega 8.23. Tulemus on tänavuses maailma edetabelis Lutz Dombrowski 8.54, Frank Paschecki 8.36 ja Larry Myricksi 8.31 järel paremuselt neljas. Ungarlase Laszlo Szalma hüpe 8.25 oli tehtud 2 m/sek. taganttuulega, mistõttu seda ei arvestata.

*

Düsseldorfis peetud võistlustel Prantsusmaa teivashüppaja Thierry Vigneron ja Jean-Michel Bellot üritasid jälle maailmarekordi 5.80 saavutamist, kuid see ebaõnnestus. Mõlema tulemuseks jäi 5.65. Kõrgushüppe võitis Dietmar Mögenburg Lääne-Saksamaal tagajärjega 2.26, 100 m jooksis ameeriklane Stanley Floyd ajaga 10,26, 400 m tõkkeid Harald Schmid 49,27 ning naiste 800 m läänesakslane Margit Klinger ajaga 2.00,05.

*

200 m jooksu maailmarekordimees itaallane Pietro Mennea jooksis Barlettas, Itaalias peetud võistlustel selle distantsi ajaga 19,96, mis on ainult veidi nõrgem tagajärg tema nimel olevast rekordist.

Spordiuudiseid kodumaalt

Shveitsis, üliõpilaste maailmameistrivõistlustel võttis N. Liidu koondises orienteerumises osa ka Tartu ülikooli lõpetanud Anne Kiudorv. Osavõtjaid oli kaheksümnest riigist, tippu jõudsid Skandinaaviamaade ja Shveitsi suunistajad. Meestest oli parim norralane Ö. Thon, 2) rootslane O. Näbo, 3) shveitslane N. Bütikofer. Naistest tuli esikohale norralane A. Corneliussen, 2) norralane R. Teigen, 3) shveitslane F. Bandixen. Anne Kiurdov jäi 52. kohale. Lumepiiril paiknenud kividerohke, soine ja vihmast libe jooksurada oli eestlasele liiga raske.

*

Eesti 30 m maanteejooksul tuli meistriks Avo Järv tagajärjega 1.37.44,2, 2) Toivo Koovit 1.37.48,6, 3) Aare Kuum 1.37.51,8.

*

Neljandat aastat toimusid allveeorienteerumise võistlused peeti individuaalaladel Viitnal, kus eesti allveesportlasil õnnestus 36-st võimalikust medalist võita 10. Teine N. Liidu ulatusega meistrivõistlus peeti Brestis, Beloje järvel. Eestlasist oli parim Tiina Kampus, kes poiujumises tuli ette venelannast 48 sekundiga. Üldvõitjale määratud karikas kuulus viiendat korda Eesti sportlasile. Eestlaste võistkonda kuulusid peale märgitu veel Katrin Viikant, Anne Lekk, Kaie Part, Jüri Kravets, Viljar Praks ja paar-kolm vene nimega ujujat.

* Londonis, Inglismaal, toimus ülemaailmne marginäitus, kus auhinnati ka paremaid margikogusid. Rootsi osas sai kuldmedali Vambola Hurt oma eesti margikogu eest ja Elmar Ojastele anti hõbemedal samuti eesti margikogu eest. Kirjanduse osas sai „Eesti Filatelistide Ühing" hõbeauhinna oma ajakirja „Eesti Filatelist" eest.

Kaks eesti vasaraheitjat, vasakul Kunnar Laansalu, kelle nimel on Eesti rekord ja paremal Jüri Tamm, kes võitis Moskvas olümpiamängudel vasaraheites pronksmedali ning oli enne olümpiamänge maailmaedetabelis vasaraheites neljandal kohal 80.46. Kuna ta asub Kiievis, siis tema tipptulemusi Eesti rekordiks ei arvestata. Hiljuti oli ta siiski Tallinnas võistlemas.

EESTLASED MAAILMARADADEL

* Sopran Liilia Corradi sõitis Esto-pidustustelt Stokholmis Saksamaale, kuhu ta oli kutsutud solistina esinema sama Westfalia meeskoori poolt, kes omal ajal esines Liilia solistiks olles New Yorgis. Düsseldorfist lendas Liilia edasi Helsingi, kus võtab osa New York University poolt lähetatuna soome-ugri kongressist. Liilia Corradi on kirjanduse ja võõrkeelte doktorant. N.Y. University juures.

* Rootsist saabus Ühendriikidesse lauljatar Melike Amjärv, peatudes siin oma tädi Mary Reisi juures. Merike Amjärv pääses okupeeritud Eestist välja mõni aasta tagasi ja elab nüüd Stokholmis. Varem Eestis elades ta esines ringhäälingus, kui ka kontsertidel populaar- ja ajaviitemuusikaga. Ameerika mandril peatumise ajal kavatseb ta külastada ka teisi idakalda suuremaid eesti keskusi Toronto-Chicago-Washingtoni orbiidis.

* Londonis suri 78 a. vanuses omaaegse Vene keisri Nikolai II õepoeg suurvürst Dimitri. Tsaari õde suurvürstinna Ksenia põgenes revolutsiooni ajal Krimmis oma kuue lapsega Briti lahinlaevale „Marlborough", mis viis nad Inglismaale. II maailmasõja ajal oli suurvürst Dimitri kaptenleitnant kuninglikus vabatahtlike mereüksuses.

ANDRES KÜNG

MIS TOIMUB SOOMES

Kirjastus Välis-Eesti & EMP

311 lk. Hind $14.00 br. + saatekulu 50c

Eesti ajakirjaniku teos põhineb lalaldasele allikmaterjalile. Ta analüüsib Soome sise- ja välispoliitikat, riigi tänapäevast olukorda ja suunda, Nõukogude Liidu Soome-poliitikat, Soome valitsust presidendist parteieluni ja palju muud, tuues Soome saatusest huvitatud lugejaile palju uusi andmeid.

Müügil Vaba Eestlase talituses

HERBERT SALU

MUST LAGI ON MEIE TOAL

ESSEID KIRJANDUSEST

Raamatus on valik kirjandusteadlase H. Salu hilisemast esseetoodangust, kus keskne rõhk on Juhan Liivi luule lahti mõtestamisel.

256 lk. — Hind köites $16.00, postikulu $1.00

Saadaval Vaba Eestlase talituses

Hanno Kompus'e

„KUSTUTAMATA NÄLG KUNSTI JÄRELE . . ."

Hind $11.—, saatekulu 85 c.

Müügil „Vaba Eestlase" talituses

VABA EESTLASE TALITUSES müügil

stereo heliplaat

INGEMAR KORJUS bass-bariton

CHARLES KIPPER — klaverisaade

Metsateel (A. Kapp), Ennemuiste (M. Saar), Üks suu (M. Saar), Muremaa (R. Päts), Laul sõnajala õiest (T. Vettik), Sind tervitame kuldapäike (A. Karindi) ja Rändaja õhtulaul (J. Tall) ja rahvalaule: K. Raidi seades — Laulu mõju, Kui ma hakkan laulemaie, Ära viies ja Kivikasukas, L. Virkhausi seades — Kus on kus on kurva kodu, V. Kappi seades — Linakatkuja ja J. Zelgeri seades — Kanneldajast vend.

Hind $9.50 pluss postikulu $1.—

ASTA WILLMANN

Seal kus voolab Amazonas

4.

Kuna ta teisal bandeira, s.t. lipukandja nime all Mato Grosso ja Minas Gerais' päramisse põhja tungides kroonile kindlustas riigi praegused piirid, ükskõik et paavst, hoidamaks ära verevalamist hispaanlaste ja portugaallaste vahel uues maailmas, oli juba 1494 a. jaotand mandri umbropsu kaheks, sirgejoonega kaardil, nimelt, mis käis praegusest Belemist või Petlemmast Amazonase suudmes otsejutti alla Porto Alegreni välja. Seda joonetõmbamist nimetatakse ajaloos Tordesillas'e lepinguks, mille kohaselt lääne pool läks hispaanlastele, kitsas ida-osa aga portugaallastele. Ep olnud tahumatul bandeiral sellest muistsest lepingust sinist aimugi ning mõned arvavad, et ei ka kompassist ja nõnda lõi ta siis lipuvarda koos kuninga lipuga kuhu aga läks, nii et Brasiiliast sai, jahnoh, Brasiilia nagu ta nüüd ennast kaardil laiutab.

Ennekõike maksad ise

Kuidas aga Rio elanikust sai carioca pole kuskil täpsalt ära seletatud, ainult et sõna märkivat valge mehe maja või lihtselt valget maja — nii et sellessegi mahuvad siis kõik nahatoonid, raassid ja klassid. Ja mis neil viga mahtuda, linnuluustikuga nagu suur hulk näikse olevat, kitsapuusalised ja pisikesed, ent igapidi proportsioonis. Ei hakka esialgu silma ei pikki ega pakse, kuigi kõhnadelgi on sageli otsegu kenake kõrvits kõhuks. Ons selles süüdi õlu või lihtselt igasugune jook siin kuumuses, mis käesoleval, „taliharja" kuul, juulis, alaneb mõnusaks soojuseks, või toitlus, kes ütleb.

Päris nukumõõtmeis on aga noor sell, suure P.E.N. plakatiga, kes kongresslastele vastu saadetud ja kohe ka takso muretseb, kinnitades et see on makstud. Ristitud küll, ent vere poolest umbusklik nagu olen, usun hetkel ometi, kuna käime lennujaama takso-leti eest läbi, kus midagi kirja pannakse. Hotelli jõudnult on aga ukse all vastas teine samasugune sell ja nõuab, et maksaksime taksojuhile ning umbusk minus tõstab pead kui madu. Enne aga kui jõuaksin sellega midagi ette võtta, maksab mu elukaaslane nõutud summa, et „kuraditest lahti saada" ja carro kaob . . . Ehkküll esimene sell annab hiljem mingi kaardi, mille põhjal peaksime summa hiljem kätte saama, ununeb see päevi saginas ning pealegi ütleb selle aja peale juba kogemus, et kui keegi siin midagi maksab, siis ennekõike maksad ise . . .

Paik muutub müstiliseks

Teisel korral asuv tuba palkoniga on hea hotelli päraselt elegantne ja kui ilmneb, et kõik kraanid ja elekter, vaatamata kahele küünlajupile pesulaual, siiski töötavad, tuleb usalduslik meeleolu tagasi, seda enam, et palkonilt alla vaadates kohtab silm sõber päikest ujumisbasseini ühes nurgas. Laiu, laiu üle kogu vee, siis on mõnusam sisse hüpata . . . Suur on aga üllatus, kui veidi hiljem pilku välja heites paistab bassein olevat puhta vilus — kuigi taevas täitsa selge — otsegu ei maksaks siinmail üldised loodusseadused teps. Nojah, ega maksagi, või — maksavad omamoodi, s.t. vastupäeva, siin lõuna poolkeral kus see sõna „ülemise" poolkera mõistes tähendabki päripäevä. Nii isemeelne on siin kandis päike, et paistab lõuna ajal lausa põhjast.

Mine sa tea, ehk on kõigega siin nõnda, nii et pettus on ausus ja ebausk metafüüsiline tõde, mida tõestada ei saa, kogeda aga küll — eks ole ju täna kolmeteiskümnes, reedene päev pealegi ja esimene õppetund käes, nii kosmograafias kui „cruzeirosias", hoiatan ennast, mõeldes nii päiksele kui ka juba lendu läinud kruseirodele . . . Ühe dollari eest saab neid kas 26 või 28, või 29, isegi 30 kuni 31, — ent millegipärast mitte 27, avastan, sorteerides oma kiiresti kasvavaid finantsilisi teadmisi ja tundes ühtaegu kuis paik hakkaks nagu müstiliseks minema . . .

Samba rütmid, kenad neiud

Niisiis — Rio, hehh . . . samba rütmid, kenad neiud, teemandid, topaasid . . . sinimäed, valged rannad, öised baarid, palmipuud — või nii need reklaamid käivad, jättes neidude kõrval taas müstilisel kombel nimetamata noored mehed või, pagan võtaks — vanemadki, kel, nagu elu on näidand, kah oma võlud. Teisest küljest — lennuliinid pakuvad Lõuna Ameerika tuuri ega nimeta Riost muud kui Corcovado Kristust, Suhkrupea mäge ja Dzhoki Klubi. Kui üks väljavaade pole ei ea ega tengelpunga tõttu vastuvõetav, siis teine on hoopis hale oma pealiskaudsuses. Sestap otsustame ise kujundada oma esma kogemuse linnast ja hüppame, kaart näppus ning giid taskus, hotelli uksest välja, plaaniga sekkuda ellu püstijalu — ja hüppaksime samas kohe jälle tagasi, sest sellise hoolimatu hoo ja müraga rümab hotelli ukse alt läbi ennenähtamatult tõtlik liiklus — nii et tekib õudne aimus juba alanud viimsepäeva sahinast, mil hiigla ähmiga kihutatakse kaugemaid kalleid veel surma eeli embama, sest kesteab kuhu peale seda lõpukärakat määratakse, üles või alla . . .

Tükk aega seisame laial trepil ja üritame ülejooksu ning jookseme viimaks kah, esiteks ühest, siis teisest ja lõpuks jumalteab mitmest sõiduteest, nii et vastu õhtut oleme juba suurte kogemustega ülejooksikud, vilumus, mis nüüdses maailmas pole sugugi laita. Igal juhul on kindel, et jalakäijad pole sellest linnas väärt poolt kruseirotki, liiklustulesid on harva, vähemalt siin, needki peamiselt ratastele ning valged kriipsud siin-seal asfaldil mõjuvad ennemini hoiatusena kui julgustusena. Ja ometi lookleb mere kallast pidi otse ees too kuulus Flamengo park, päratuim avalik haljasala kogu Ladina Ameerikas, Rio tuliuus, „visiitkaart", üks miljon, kakssada tuhat ruutmeetrit suur — nojah, miks lasta paika ruutkilomeetreil pisikeseks pitsitada! — pealegi, kui viiskümmendkaheksa hektari sellest on jumala selget rohumaad, mida, nojah, tuleks ju mõõta ikka nii nagu natuke heinamaa mõõtudega . . . hindan muiates vahelduva terminoloogiaga informatsiooni värvipiltidega lehekesel.

Merest võidetud maa

Ent kõige võimsam on asja man aga tõik, et iga ruut j a l g pinda on väevõimuga mere meelevalla alt kuivale päästet, iga kuup s ü l d mulda „krusadega" kohale veetud, arutan nüüd omal käel ent samas vaimus edasi, ja selleks läks pool ühest mäest südalinnas; heldena laseb see nüüd 13 000-del puul ja põõsal endamisi juuri ajada, esindamaks kord oma uhkes lopsakuses Brasiilia troopikat. Kahtlemata kord nad seda ka teevad, tõendina rohetab ligilähedal dzhungellikult 18. saj. asutatud vana linnapark, „Passeio Publico", raudtara ümber kui korsett, ent laiad pronksväravad pärani ööl kui päeval, et need, kel pimedas päevapooles pole minna kuhugi, võiksid siin vanadel kivipinkidel hingerahus välja puhata — ja seesuguseid or palju, üpris palju siin maal, kogeme hiljem.

Ent igal juhul on uus park Brasiilia suurima pinna- ja pargikujundaja, Burle Marxi, tippsaavutusi ning „ümber nurga" võetult, eks linna-isade omi kah, ehkküll hetkel pole kuninglikud palmid vaid kaarlampide hiigelkõrged postid need, mis oma tehnoloogilise kuninglikkusega annavad paigale väärika jume, valgustades mitte ainult parki vaid veel enam hiljuti valmind, lõuna ja põhja linnaosa ühendavat „aterrot", päratu laia läbisõidu teed, õieti rööbiti kulgevaid teid, mis pargi keskelt kaheks lõikavad nii oma katkema, tu sõidukite joruga kui ka paksu bensiinivinguga.

(Järgneb)

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7072

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
55 University Ave., Ste. 600
Tel. 862-7115
Toronto, Ont. M5J 2H7

DR. S. BROGOWSKI
OPTOMETRIST (OPTIK)
Tel. 531-4251
412 RONCESVALLES AVE.
AT HOWARD PARK

VABA EESTLANE

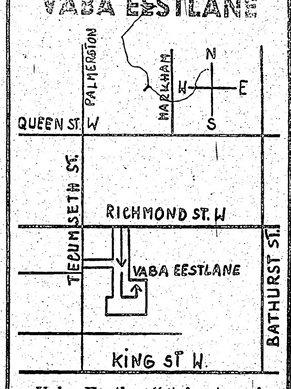

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—4-ni.

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus väljaspool tööaega:
Karl Arro 482-0242
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:
üks tolli ühel veerul ... $3.50
esiküljel ... $4.—
tagaküljel ... $3.75

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. Vaba Eestlase talitus
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: vm 70, Stn C
Toronto, Ont. M6J 3M7
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. Mrs. Leida Marley
149 Bishop Ave.
Willowdale, Ont. M2M 1Z7
Telefon 223-0080

Õnnetuses peab keegi süüdi olema ja süüdlaseks jääb ikka nõrgem, tähendab — armastuses naine.
A. H. Tammsaare

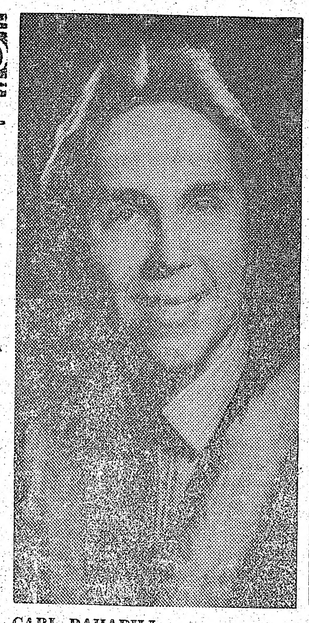

CARL PAHAPILL
Sündinud 1958. a. Torontos. Keskhariduse omandas Richview Collegiate Instituudis Torontos, mille lõpetas 1976. a. kirjutuskirjaga, kui Ontario Scholar. Lõpetas Toronto Ülikooli 1980. a. kevadel B. Comm. kraadiga. Töötab chartered accountantide firmas ja õpib ühtlasi edasi York Ülikoolis magistrikraadi saavutamiseks. Akadeemiliselt kuulub Korp Fraternitas Esticasse.

JOHANNES PAHAPILL
Keskhariduse omandas Eestis ja Rootsis. Lõpetas Toronto Ülikooli 1957. a. B.A. Sc. kraadiga masinaehitusinsenerina. Saavutas magistri kraadi (M. A. Sc.) 1979. a. Waterloo Ülikooli juures tööstus-administratsiooni (Management Science) alal. Lõpptööks „Vangide motiveering töö juures". Töötab Ontario valitsuse juures vangide tööde üldjuhatajana, koordineerijana. Akadeemiliselt kuulub Korp! Fraternitas Esticasse.

PRIIT ARUVALD
Sündinud 9. mail 1956. a. Torontos. Keskhariduse omandas Earl Haig Secondary School'is. Lõpetas 1979. a. sügisel Toronto Ülikooli B.A. kraadiga sotsioloogia alal. Kavatseb edasi õppida majandusteadust. Akadeemiliselt kuulub Korp! Fraternitas Esticasse.

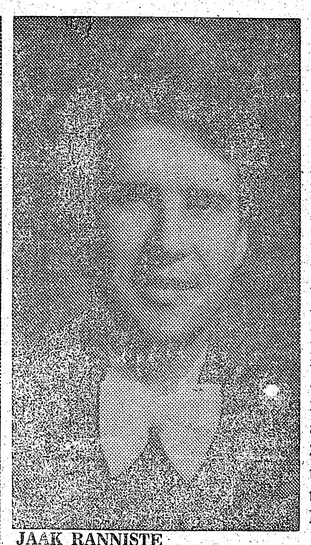

JAAK RANNISTE
lõpetas õigusteaduskonna University of Western Ontario, Londonis ja töötab advokaadi büroos Macaulay, McColl, MacKanzie Pacific Centre'is Vancouver, B.C.

PETER TIIDUS
Sündinud Torontos 1955. a Lõpetas York Ülikooli 1978. a. B. Sc. kraadiga kehalise kasvatuse alal. Jätkab õpinguid sama ülikooli juures magistri kraadi saavutamiseks, mille loodab saada käesoleva aasta sügissemestril. Akadeemiliselt kuulub Korp! Fraternitas Esticasse.

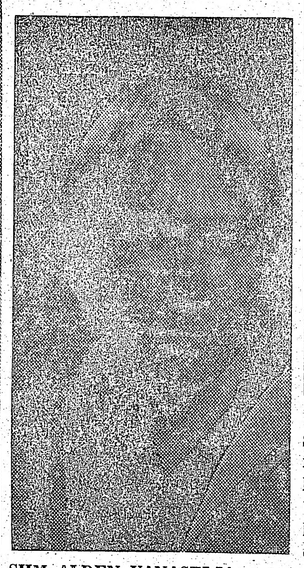

SIIM ALDEN VANASELJA
Sündinud 1956. a. Torontos. Keskhariduse omandas Newtonbrook Secondary School'is. Lõpetas York Ülikooli B. of Business Admin. kraadiga 1979. a. Õpib edasi chartered accountandiks. Akadeemiliselt kuuluub Korp! Fraternitas Esticasse.

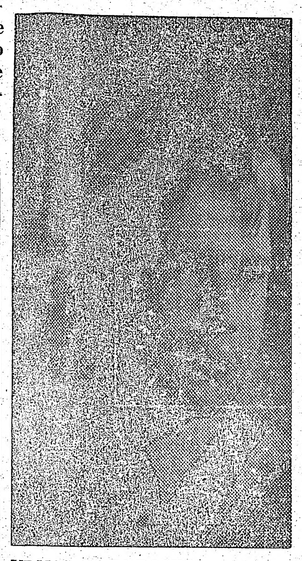

URMAS JOHN ROSIN
Sündinud Torontos 1957. a. Keskhariduse omandas Riverdale Collegiate Instituudis. Lõpetas York Ülikooli 1980. a. kevadel B. F. A. kraadiga, erialaga filmi produktsiooni alal. Töötab omal erialal. Akadeemiliselt kuulub Korp! Fraternitas Esticasse.

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

PAUL JUITUS
HOGAN PONTIAC BUICK LTD
348 Danforth Ave.
Telefon äris: 461-3561
PONTIAC
BUICK
LEMANS
PHOENIX
FIREBIRD
SUNBIRD
CENTURY
ACADIAN
SKYHAWK
G.M.C. veoautod
Prungitud autod

Ottawa raport:

Kust saabuvad Kanada immigrandid

1979. aastal saabus 120.000 uustulnukat

1978. a. immigratsiooni lõppkokkuvõte näitab, et nimetatud aastal võttis Kanada vastu 86,313 immigranti. 1979. a. kokuvõte selles osas veel lõpetamata, kuid praeguste andmete järele saabus 1979. a. 120,000 immigranti.

1978. a. immigrantidest saabus Euroopast 30,075, Aafrikast 4,261, Aasiast 24,007, Austraaliast (kaasaarvatud Uus-Meremaa ja Papua Uus-Guinea) 1,233, Põhja- ja Kesk-Ameerikast 10,895, Kariibi saartelt 8,328, Lõuna-Ameerikast 6,782, Okeaaniast 719, kodakondsuseta 13.

Kõige enam immigrante saabus Inglismaalt, kokku 11,801 või 13.7% immigrantide koguarvust. Järgmisena tulevad Ühendriigid 9,945 immigrandiga või 11.5% immigrantide koguarvust, siis Indian 5,110 immigrandiga või 5.9% koguarvust, Hong Kong 4,740 immigranti või 5,5% koguarvust, Filipiinid 4,370 immigranti või 5,1% koguarvust, Jamaika 3,858 immigranti või 4.5% koguarvust, Portugaal 3,086 immigranti või 3,6% koguarvust.

Immigrantide koguarvust suunati tööprotsessi 35,211 isikut või 40,8%.

Sellest arvust 29,9% kuulusid ja paigutati professionaalsetele aladele, 24,6% tööstustesse, 18,6% bürootöödele, 10,5% teenindustesse nagu ärid, sööklad jne. ja 2,7% põllutöödele. Rubriik „Teised elukutsed" mahutas oma alla 13,7%.

Suurim arv — 42,397 — immigrantidest asus Ontariosse. Quebeci läks 14,290, Briti Kolumbiasse 12,331, preeriaprovintsidesse 14,964, Atlandi-provintsidesse 2,160, Yukoni ja Northwest territooriumi 171.

Immigratsiooniministeeriumi statistika näitab, et 1978. a. saabus Kanadasse 6,199 enam naisi kui mehi. Mitteabieluliste kategoorias oli 2,023 meest enam kui naist. Abieluliste hulgas oli 4,363 enam naist kui meest, leskede hulgas 3,438 enam naist kui meest, lahutatute hulgas 238 enam naist kui meest ja lahus elavatest 183 enam naist kui meest. Meeste suurima grupi moodustasid 25—29 eluaasta vahelised, kokku 6,759. Naistest oli suurim grupp 20—24 eluaasta vahel, kokku 8,031.

Kõikidest immigrantidest, kelle vanus oli 15. a. või enam, oli 62% abielus, 9,6% lesed, lahutatud või lahus elavad.

Euroopast saabus Inglismaa järele Portugalist 2,976 immigranti. Sellele järgnes Prantsusmaa 1,754 immigrandiga, siis Kreeka 1,474 immigrandiga, Lääne-Saksamaa 1,471 immigrandiga, Hollandi 1,237 immigrandiga. Ülejäänuist andis Jugoslaavia suurima arvu immigrante — 927 isikut, Poola järgmisena 753 isikut.

Aafrikast tuli kõige enam immigrante Lõuna-Aafrikast — 1,653 isikut, sellele järgnes Egiptus 471 isikuga, Tansaania 561 isikuga, Angoola 269 isikuga, Marokka 171 isikuga, Gaana 150 isikuga, Nigeeria 145 isikuga. Teistest Aafrika maadest saabus eelnimetatuist vähemal arvul immigrante.

Peale Indiat, Hong Kongi ja Filipiine, andis Aasia maadest kõige enam immigrante Liibanon — 1,454 isikut, sellele järgnes Pakistan 1,159 isikuga, Iisrael 735 isikuga, Korea Vabariik 714 isikuga, Malaisia ja Vietnam 659 kumbki, Hiina 644, Taiwan 637.

Kampucheast saabus ainult neli immigranti, kuid see arv koos Vietnamiga muidugi on 1979. a. kohta palju suurem, kuna 1979. a. statistika arvestab sisse kõik selle aasta põgenikud.

Põhja- ja Kesk-Ameerikast, väljaarvatud Ühendriigid, tuli kõige enam immigrante Mehhikost — 526 inimest, sellele järgnes Guatemala 125 immigrandiga ja El Salvador 102-ga. Ülejäänud immigrandid tulid Gröönimaalt, arvult 2 ja 37 Belize'ist.

Kariibi saartelt järgnes Jamaikale Haiti 1,702 immigrandiga, sellele järgnes Trinidad-Tobago 1,190 immigrandiga. Barbados oli järgmine 455 immigrandiga, siis Grenada 184-ga ja Antigua 118-ga.

Teised Kariibimere maad andsid igaüks sada immigranti.

Lõuna-Ameerikast tuli kõige enam immigrante Guyanast — 2,253 isikut, sellele järgnes Tshiili 1,579 immigrandiga ja Argentiina 1,046-ga. Ekaudor andis 422 immigranti, Kolumbia 404. 273 immigranti tuli Brasiiliast ja 236 Uruguaist.

Ookeaaniast tuli kõige enam immigrante Fidshist — 552 isikut, sellele järgnes Mauritsius 147 immigrandiga. Teised saared andsid ühest kuni üheksa immigranti.

Kanada immigratsiooniarvud on aastatega palju tõusnud. Kõige suurem arv immigrante saabus a. 1913, arvult 400,870, kuid need asustasid kanada tühje preeriaprovintse. Pärastsõjaaegseil aastail saabus immigrante 1946. a. 71,719 ning see arv tõusis järjest kuni 1957 a. saabus neid 282,164. Selle kõrge arvu andsid ungarlased pärast nende maal toimunud poliitilisi sündmusi. Üle 200,000 tõusis immigrantide arv jällegi 1967. a. (222,876) ja 1974. a. (218,465). 1978. a immigrantide arv on väikseim kui mitte arvestada 1962. aastat, kus immigrante saabus ainult 74,586.

Eesti kunstnike näitused Vancouveris

VANCOUVER — Maikuul toimus tuntud eesti kunstnikul ja galerii omanikul Enn Erisalul Vancouveris tema tööde näitus. Sel puhul oli ka Vancouveri ajalehes „The Vancouver Sun" (20. 5. 80) pikem kirjutis, milles käsitleti kahe erineva kunstniku loomingut, üks neist oli Enn Erisalu. Artiklis mainiti, et Erisalu oma 71-s maalis tegeleb sügavus-illusiooni variatsioonidega. Rõhutati ka, et ta töödes on rahulikkust ja formaalsust, mis samal ajal võimaldab värvil küllalt vibreerida, et olla huvitav.

Joonistuste huvilistel oli juunikuul võimalus näha Artists Gallery's suuremat joonistuste näitust, kus oli välja pandud ka kahe eestlanna Ene Falkenbergi ja Luule Sova tööd.

Valter Saksa värviküllane vaikelu oli välja pandud selles galeriis juulikuul.

Kõige rohkem saavad meie kurjusest osa meie kõige lähedasemad ja armsamad inimesed.
A. Valton

Uudiseid kodumaalt

Kodumaal peetakse lakkamatut võitlust tööajakadude võitmiseks. Need tekitavad rahvamajandusele suurt kahju. Nii on 1979. a. tööseisakute, tööluuside (töölt omal volil ärajäämiste) ja loaga võetud vabade päevade arvel iga päev kaotsi läinud sadu tööpäevi, mis tähendas mitme miljoni rublalist toodangu puudujääki. Suurimad tööajakaotused on just tööluuside tõttu, tervelt 37%. Mitmel pool on lood töödistsipliiniga väga halvad. Ka kahjustab töötulemusi töötajate alaline ühest töökohast teise liikumine, kuna uues kohas vilumuse saamiseks minevat vaja vähemalt 21 päeva. Igal aastal vallandatakse tööstusettevõtteist küllaltki palju töölisi peamiselt töödistsipliini rikkumise pärast.

*

Pärnu rajoonis pandi kümme aastat tagasi alus majandite ühisele ettevõttele — kolhoosidevahelisele seafarmile. See farm võimaldab ligi poole kogu Pärnu rajooni sealihast. Nagu on kogetud on sigade kasvatamine eriti nõudlik ala, tööstuslikus suurfarmis pidavat iga töötaja ja spetsialist olema kõrge kvalifikatsiooniga, mistõttu iga seitsmes töötaja omab kõrgema hariduse. On tekkinud koguni uus elukutse — operaator, kes on välja õpetatud tegeliku töö juures „seavabrikus".

*

Möödunud aastal juulikuul juhiti tähelepanu asjaolule, et Pärnu ajalooline vallikraav, mis läsub linna ühe kaunima pargi ja vabaõhukontserdiväljа külje all, on jäetud hooletusse. Kuu aega hiljem seletas linna täitevkomitee esimees H. Lomps, et valikraavi heakorrastamine on linna üldilme seisukohalt väga tähtis ja lubati vallikraav korda teha. Kuid nüüd, aasta hiljem näeb vallikraav niisama räpane välja nagu mullu. Isegi pindamist puhastust, mis ju kuigi suurt kulu ei nõua, pole ette võetud. Kontsertide aeg on käes ja endiselt tuleb pärnulastel punastada tuhandete suvevõõraste ees räpase vallikraavi pärast. Kuid punane kuulub ju sotsialismi juurde.

*

Eestis elab maal vanu inimesi, kes juba aastaid tagasi jäid vanusepuhkusele ja kelle pension on seetõttu praegu pensionilejäajate omast väiksem. Et nemadki võiksid elada erilisi muresid tundmata, selleks tegevat praegu suurt tööd kohalikud riigivõimuorganid, majandite juhtkonnad, partei- ja komsomoliorganisatsioonid, kuigi see suur töö on sõnade tegemine. Lahkete ja vastutulelike naabrite abiga saadavat siiski hakkama, kui pensionär ise nii vanaks muutub, et ta enam ei suuda oma väikest maalapikest harida. Tavaliselt tuleb aga pensionäridel selle maalapiharimise eest tasu maksta, milleks aga pensionisummast ei jätku.

*

Tuleval aastal, 23. veebruaril otsustati pidada N. L. K.P. XXVI kongress, mille eelse agitatsiooniga alustati koheselt peale olümpiamängusid. Kuna nõukogude inimene pole ise suuteline mõtlema, siis on üle 50 teema antud poliitloengute pidajaile. Üheks neist on „Pekingi juhtide õõnestusaktsioonid rahu ja progressi jõudude vastu".

*

Laulupidu ja olümpiaregatt andis põhjuse vanalinna regenereerimisele. Ligi 500 maja said sel puhul uue näo (kuigi kael ja kukal jäid kohendamata). Vanalinn oma keskaegsete hoonete ning kitsaste tänavatega on saabuvate turistide huvipaigaks. Linna on tänavu istutatud sadu puid, põõsaid ja lilli. Ainuüksi Piritale ja Pirita tee äärde on pandud kasvama üle 6000 põõsa ning rajatud muru, vaasides ja ilukastides kasvab üle 30.000 lille. Parkidesse ja mujalegi valmistati ligi 1000 istepinki. Selle töö läbiviimiseks töötasid tallinlased kahel laupäeval, mille ajal 59.580 tallinlast olid oma kodulinna nägusamaks muutmisel ühistööl 317.000 tundi. Lisaks oli tööde juures esikohal fassaadide ja kaupluste vaateakende kujundamine, kuulutustulpade ja ajalehevitriinide kohale panek.

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 16. septembril 1980 — Tuesday, September 16. 1980

KIREV MAAILM

WASHINGTON — Kurb saatus ootab inimkonda, kui maailmas ei suudeta ette võtta majandusliikku ümberorganiseerimist, suuremat looduskaitset ja rahvaarvu piiramist. USA valitsuse vastav erikomisjon teostas kolme aasta jooksul uurimusi ning jõudis otsusele, et kui ülalmärgitud muudatusi ei toimu, siis aastal 2000 ulatab maailma rahvaarv 6,3 biljonile. Toiduhinnad kahekordistuvad ning vaesematel rahvakihtidel Aasias ja Aafrikas on veel vähem süüa kui nüüd. Pooled maailma senised õliväljad on tühjaks pumbatud, mispärast kütteainena tuleb hakata kasutama teisi materjale. Muuhulgas tõusvat puuküttuse kasutamine 25%. Metsade vähenemise tõttu kaob 20% maailma metsloomadest.

BONN — Kuulus saksa sõdur, keda peeti omal ajal maailma parimaks, on kohutavalt alla käinud. Ajakiri „Quick" ütleb, et vastavalt seadusele peab neid sõdureid lubama nädalalõppudeks koju, kellede elukohad on 100 kilomeetri raadiuses. Ajakirjanik tutvus sõjaväeüksustega Saksamaal ja leidis, et rõhuv osa sõdureid lahkub nädalalõppudel kasarmust. Näit. ühes kompaniis oli 170-mehest kasarmusse jäänud vaid 7 meest. Neid üle maa laialipaigutatud kompaniisid kutsutakse nüüd „emapojukeste kompaniideks" (Muttersöhnchen Kompanien).

STOKHOLM — Tänavu suvel on väga raske saada mustikaid, kuigi neid metsas küllaldaselt kasvab. Süüdi on hiljuti kehtima pandud määrus, et marjade ülesostjad peavad registreerima kõik, kelle käest nad marju ostavad. Senine maksuvaba lisatulu läheb niimoodi maksu alla. Marjakorjajad leiavad, et sel juhul marjakorjamine pole tasuv. Valitsus peab otsustama, kas see saab pisut tulu maksu näol või jääb rootsi rahvas ilma mustikatest. Räägitakse ka, et tuleval Vasaloppetil pole enam võimalik suusatajaid karastada traditsioonilise mustikasupiga.

WASHINGTON — Kas või või margariin? Tervishoiu ajakiri „Prevention" kirjutab, et margariini väärtusi on reklaamides üle hinnatud. Mõlemad on lõppeks rasvained, üks loomariigi rasv, teine taimerasv. Taimerasva margariin võivat aga tekitada rohkemal määral vähjahaigusi kui või. Peale selle võile on lubatud lisandada ainult soola ja värviainet karotiini, margariinile aga palju muid aineid maitse, lõhna ja värvuse huvides, mis on ebatervislikud.

WASHINGTON — 90% Ameerika TV-vaatajatest ei saa saadetest õigesti aru, teatab hariduslik ja kaubanduslik komisjon, kes eksamineeris 2700 vaatajat USA mitmetes osades ja mtmesugustes rahvakihtides. Isegi populaarsematest seeriatest, nagu „Charlie's Angels", saadi valesti aru. Kaubareklaamidest saadi siiski veidi paremini aru, kuigi siingi oli rohkesti valestimõistmisi.

HELSINGI — Helsingi perekondades oli 1978. aasta lõpul lapsi keskmiselt 1,11. Alla 7-aastaseid lapsi oli kekmiselt 0,3 ja alla 18-aastaseid 0,81, ilmneb Helsingi linna arvestusosakonna poolt tehtud ülevaatest. Samal aastal oli Helsingi perekondadest umbes 30% lasteta abielupaarid.

STOKHOLM — Rootsi on kalleimaid riike maailmas, kui küsimuses on tööjõukulud tunni kohta. Rootsi on selle koha viimase kümne aasta jooksul säilitanud. USA ja Kanada, kes kuulusid varem ka kalliste riikide hulka, on muutunud osaliselt dollari kursilanguse tõttu odavamaks. Neljateistkümne maailma silmapaistvama tööstusriigi töötunnikuludes on esikohal Belgia, siis Holland ja Rootsi, järgnevad Lääne-Saksamaa ja Taani, Norra, USA, Kanada ja Prantsusmaa, Austria, Island, Soome, Jaapan ja Inglismaa.

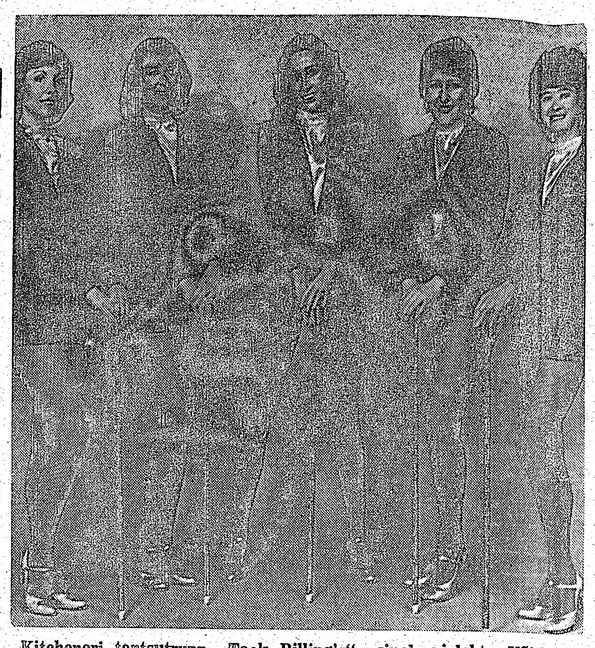

Kitcheneri tantsutrupp „Tack Billing's" esineb ajaleht „Võitleja" abistamise fondi poolt 27. septembril Toronto Eesti Majas korraldataval Sõduriõhtul tantsuettekannetega. Trupi koosseisus esineb ka eestlanna Ene Rebane (teine vasakult).

Nooreteater noorte eestlaste eluprobleemidega

Harva on nii varakult avatud Toronto eesti teatrihooaeg. Jääks ainult loota, et pärast avamist sellele muudki lisaks tuleks, ega nagu möödunud aastal, see jääks hooaja ainsaks lavastuseks. Lavastuse viimasele nädalale jäänud eelreklaami surmas Toronto postistreik, mistõttu oli karta, et informatsioon sellest eestlasteni ei jõuagi. Pealegi „The Theatre Centre" oli uus koht ja eestlastele veel tundmatu.

Noorte teatrigrupi liikmed, kes varem näidendit on esitanud New Yorgis ja Metsaülikoolis ja nüüd Torontos, lavastades Elmar Maripuu „Sündmused sureval planeedil", on kõik noored. Ilma mõnele vanemale teatrile või näitlejaile toetamata on nad hästi oma tööga toime tulnud, näidates suutlikkust, oskusi ja annet. Torontos oli lavastajaks Linda Pakri, kes ka New Yorgis käis juba viimistlemise järgus oleva lavastuse näitejuhile nõuandeid andmas. Linda Pakri on mitme näidendi lavastamisega näidanud, et ta tunneb tänapäeva teatrit ja rakendab neid oskusi ka oma lavastaja ülesandeis.

Noorte grupp aga tuli ka teise üllatusega: üks liikmeist kirjutas ise „oma esimese eestikeelse lapsukese" ja see on kohe hea lavastusvõimalusega lavatükk, kordkorralt suureneva pinge tõusuga ja tegevusrikas. Autor E. Maripuu mängis ise kaasa. Teoses käsitletakse tänapäeva eesti noorte elu New Yorgis, kus tegevus on samane ümbritseva maailmalinna nooruse tegevusele, huvidele, kalduvustele ja elumõtte kaotuste tõttu lootusetule minnalaskmisele, ehkki märgata põhjamaise päritolu sordiiniga. Teose keeleprruuk võis nooremaid, vist siiski rohkem vanemaid, häirida, kuid sellekohane „hoiatussedel" oli eelreklaami puhul juba ette teada antud.

Näidend on keskkonna probleemidest. Maailmas on olukord nii lootusetu, et paarikümne aasta pärast võib maailm juba surra, kuna inimesed hävitavad loodust, hoolimata et nad on ise osa loodusest. See lootusetuse prospekt sisendab inimesisse pshüülist pinget, traumat, mille leevendamiseks otsitakse abi narkootikast. Autor on siin osavalt toonud paralleele kunstiloominguga nii sõnalises kui ka kujutavkunsti alal, samastades loojategevusegi mingi narkootilise vajadusega.

Näidendis on neli tegelast: public relations direktor Vello Peterson, kelle korteris New Yorgis tegevus toimubki, luuletaja Epp Kuusik, kunstnik Mardi Ristsaar ja botaanik Mihkel Soots.

Näidendi poolteisttunnilist ja pausideta arengut kandis suurepäraselt Jaan Kuuse V. Petersoni osas. J. Kuuse on elukutseline näitleja ja suutis oma osa nii nüansirikkana kujundada, et oligi keskseks pooluseks, kelle ümber sündmused arenesid.

Näidendis kujutavkunstniku Mardi Ristraare osas oli autor E. Maripuu boheemlaslik kunstnikukuju, kes oli veidi saamatu kunstis ja nagu näidendi kestel ilmnes, ka armastuses, elades kogu aeg pidevalt kõrgete kunstiliste illusioonide maailmas. Need poolteist tundi, mis näidendi tegevus kestis, kaotas ta oma kunstniku tõed ja eksistentsi, kuid jättis talle elukutselise joodiku ameti. Tema kujundatud kunstnikukarakter oli boheemlaslikult ehtsailmeline.

Katrin Kannel poetess Epp Kuusikuna oli oma esimeses suuremas õhtut täitvas osas. Ehkki elanud juba aastaid Toronto lähedal, pole ta siin laval esinenud. Oma madala häälega ja eluresignatsiooniga jäi tema poetessikuju loojana üsna tahaplaanile, rohkem oli tegemist rikka direktori armukese osas. Boheemlaslikuks poeediks oli ta liiga väikekodanlikult riietatud, või nõudis seda „ülendus" direktori juures?

Lühemas osas oli Mati Vaga botaanik Mihkel Sootsina. Botaanik on ta ka elukutselt ja õppelt. Mängida polnud midagi vaja, osa oli nagu temale mõeldud. Elas rohkem looduse kui inimeste hulgas.

Lavakujunduse olid valmistanud Linda Laos, Harri Mürk, Linda Saaliste, Rita Sui ja Merike Teene, valgustuse eest hoolitses Kalle Naelapea. Väike teatriruum oli esimesel õhtul külastajaid täis, kuid sinna mahtus umbes saja ümber.

Õhtu jättis toreda tõendi, et meie noored võivad meie teatrit hea tasemega edasi viia. Kui tänapäevases eesti draamakirjanduses pole kaasaegseid näidendeid, siis kirjutavad nad need ise ja esimese tööna see oli huvipakkuv ning tihe. Õhtu jättis peale kaasaelamise ka mõtte maailmakeskkonna ressursside kasutamise ja üsna lähedal oleva lõppemise võimaluse juurde, millise eesti hirmu tundes lahendust ja lohutust otsitakse.

HO

Sündmuste kalender

● Laupäeval, 20. septembril kell 7.30 õ. Eesti Majas Toronto Eesti Skaudisõprade Seltsi sügispidu.

● Laupäeval, 27. septembril kell 7 õ. Eesti Maja suures saalis „Võitleja" toetusfondi sõduriõhtu.

Khomeini tingimused pantvangide vabastamiseks

TEHERAN — Iraani diktaator ajatollah Khomeini esitas Ühendriikide valitsusele neli tingimust ameerika pantvangide vabastamiseks iraani terroristide küüsist. Nende ettepanekute kohaselt peaksid ameeriklased välja andma kõik Ühendriikides olevad shahhi varandused, andma vabaks Iraanile kuuluvad summad Ühendriikides ja tõotama, et nad ei sekku tulevikus Iraani sisemistesse asjadesse. President Carter ja Ühendriikide valitsus on asunud neid ettepanekuid kaaluma ehkki nende täitmine on väga raske. Nii ei ole Ühendriikide valitsusel aimu kui palju varandusi on shahhil Ühendriikides ja teiseks ei ole lihtne ka Iraanile kuuluvate summade vabaks andmine, kuna nende summade vastu on tõstetud kohtulikke nõudmisi ja protsesside arutamine võib võtta aastaid.

Pantvangide küsimus pidi tulema Iraani parlamendis arutusele möödunud esmaspäeval.

Punaarmee Ida-Euroopas stardivalmis

BONN — Seoses tööliste streigiga Poolas kerkis teravalt päevakorrale küsimus kui palju on venelastel Ida-Euroopas sõjaväge, et streikide ja võimalike rahutuste puhul satelliitriikide elanike vastu sõjajõudusid rakendada. Nagu näitavad vastavad luureandmed on Moskva Ida-Euroopa riikidesse koondanud võrdlemisi suured punaarmee üksused, keda on võimalik tarve korral kiiresti rakendada. Nii on Poolas kaks, Ida-Saksamaal 20, Tshehhoslovakkias viis ja Ungaris neli vene diviisi. Lisaks nendele hoiab Kreml N. Liidu läänepiirkondades võitlusvalmis 33 hästirelvastatud diviisi.

Uus juhtkond Hiinas

PEKING — Hiinas lõppes 12 päeva kestnud Rahvuskongressi istung, millest võtsid osa 2300 delegaati. Kongressil otsustati noorendada partei ja valitsuse juhtkonda ning nimetati Hiina uueks peaministriks 61-aastane Zhao Ziyang. Suurem osa uutest juhtidest on pragmatistid, kelledelt on loota hiina majanduselu juhtimist uutele roobastele ning kõigi majanduslike probleemide lahendamist mitte ideoloogilisest vaid praktilisest seisukohast lähtudes. Uue juhtkonna moodustamisel mängis silmapaistvat rolli 75-aastane peaministri asetäitja Den Xiaoping, kes on praegu Hiina mõjuvõimsamaks meheks ja telgitaguseks niiditõmbajaks. Hiina uus peaminister mainis, et ta kavatseb Hiinas läbi viia terve rea reforme ning anda töölistele sõnaõiguse tööstuste ja ettevõtete juhtimisel kaasa rääkimiseks.

Nalja

Aleksander Suur, Julius Caesar ja Napoleon olid Moskva Punasel väljakul jälgimas sõjaväeparaadi.

Aleksander imetles eriti möödamürisevaid tanke. Ütles siis: „Kui minul oleks olnud selliseid sõjavankreid, oleksin vallutanud kogu Aasia."

Caesar omalt poolt oli huvitatud rakettidest. Ütles: „Selliste vibupüssidega oleksin kergesti vallutanud kogu maailma."

Napoleon omalt poolt langetas just lugenud „Pravda"-nimelise ajalehe ja ütles: „Kui minul oleks olnud selline ajaleht, siis poleks keegi saanud teada, mis juhtus Waterloos."

o

Ühes nõukogude linnas keegi trammikonduktor palus, et rahvas astuks edasi ega blokeeriks sissekäiku:

„Astuge tahapoole, palun, kodanikud!"

„Miks sa ei pöördu meie kui seltsimeeste poole?" nõudis üks sõitjaist.

„Kui sa oleksid seltsimees", vastas konduktor, „siis sa sõidaksid limusiiniga".

Riin Rivanool

Mesilinnud

Palju peenem on mesilaste asemel öelda mesilinnud. Minu vanaema ütles alati nõnda, sest lind on ikka midagi pehmet, õrna ja kallist, aga mesilane — see nõelab.

Kui meie oma poisid alles lapsed olid, kinkis isa neile mesilaspered, mis pidid olema sellised vagurad ja head, nii et kallale ei tule. Ega tulnudki. Poisid õppisid raamatuist, vanem neist käis Guelphi ülikooli juures suvekursuselgi ja nõnda ta siis nendega teadlikult talitas.

Pikapeale said mesilaspered otsa, ega neist suurt kahju olnudki, sest see sügisene meevurritamine tüütas pikapeale ära ka.

Nõnda meil siis mesilasi üsna hulk häid aastaid enam ei olnud.

Nüüd aga juhtus nii, et ühel kuumal sügisõhtul oli majaümbrus suminat ja uminaid täis, üks terve majasein oli paksult mesilastega kaetud ja selge oli see, et tegemist on pereheitmisega, kuigi meie ümbruses ei tea paarikümne kilomeetri raadiusegagi kellelgi mesilasi olevat.

Taru meil vanast ajast olemas, mesilinnud on pereheitmise ajal taltsad, sai neid siis kulbiga ja kamaluga sisse tõstetud ja pere paika pandud.

Margus — see noorim poistest sedapuhku — sõitis linna, ostis vanade asemel uusi kärgi ning kübaraid, raame ning võrke, suitsulõõtsa ning kindaid ja kõige lõpuks veel valge, kinnise mesiniku-ülikonna ka ja asusid siis poisid koos Aadamaga mesilasi õiendama.

Vaatasin mina seda asjaajamist ja mõtlesin: „Nüüd on siis see aeg jälle käes, kus loomakesi muretsetakse, esialgu nende eest ka hoolitsetakse ja hiljem jääb see kõik minu kaela. On neist laste lemmikuist viimaste aastakümnete jooksul hoida saanud küll kasse, koeri, hamstereid, meresigu, pagagoisid ja kuldkalu, aga peale nende ka veel konni, madusid, mardikaid ja isegi pesukaru ja skunksipoega. Esialgse agara hoolitsemise järele jäeti nad tavakohaselt hooletusse ja siis peab nende hooldamise üle võtma muidugi ema. Ega sest midagi, kõik nad said omamoodi armsaiks. Teadagi — nüüd on kord mesilaste käes."

Raamatute järgi tehti selgeks, et kuna sügis ja külmad on liiga ligidal, tuleb mesilinde tugevasti suhkruga toita, et nad ületalve elaksid.

„Sa püha ristike, 60 naela toitu peab talvevaruks olema, mis see suhkru hulk praegusel ajal maksab!" lõin mina käsi kokku, kui meespere asus selleks päevaks suhkrulahu meisterdama. Jatkus seda siirupit küll pliidi peale ja alla, ette ja taha ning põrandaile ja kapipealseile ka, aga suur osa sai siiski minu kõige uuema saiaplaadi peal mesipuule kantud.

Talt nädalalõpu lahkumissõnadele, mis tavaliselt on umbes nii: „Vaata, et sa üksinda ära ei upu; et sa kirvega jalga ei löö; et sa varbaid-pidi murumiitja alla ei jää, et sa lillepeenrad ja porgandid hoolega kastad ja muud taolist," neile lisandus sedapuhku veel:

„Vaata, et sa mesilaste eest hästi hoolitsed ja neid tugevasti toidad!"

Mesilasi mina ei karda ja kui nende juures rahulikult toimetada, siis nad kallale ei tule. Vahest, väga harva, võib ju mõne juhusliku nõela saada, aga sellest peale kipituse midagi muud ju ka ei ole.

Nõnda me elasime rahus ja arusaamises, mitmed korrad päevas viisin mesilindudele uut suhkrulahu juurde ja nad näisid minuga üsna harjunud olevat.

Siis aga märkasin, et herilased on hakanud suurel hulgal siirupivargil käima ja imekombel mesilased lasevad seda rahulikult sündida, kuigi nad suured maamesilased ja teised putukad üsna armutult ära ajavad.

Hakkasin siis detektiivi kombel jälgi ajama ja kui peenra ääres blokkkivide virnas sõrmed ühte auku pistsin, sattusin otsemaid erilasepessa. Mõistlikud vennad need ei olnud, kaks nõela sain käevarde enne kui tuppa jõudsin. Käsi valutas ja paistetas üles kui saiapuli.

Vastuaktsiooniks panin hiljem pesaaugule papi peale, kivi veel sellele otsa ja lootsin: „Küll nad sedasi otsa saavad!"

Nädal-paar hiljem hakkasin siis seda asja uudishimust aetuna uuesti kontrollima. Muidugi ei tulnud keegi mind õpetama, et erilane samuti mett korjab, et oma pesas ületalve elada võiks, nii et kinnipandud pesaauk just näljasurma ei tähenda.

No nagu ma selle papitüki sealt pealt ära sain nihutada, tormas kogu see vihane herilastepere sealt välja. Võite arvata, kelle kallale.

Kiirmõtlemise korras lõi kui välk selgest taevast päheõpetus, et kui karu kallale tuleb, on pääsemiseks ainus tee surnut teeselda. Seda ma siis viimases hädas nüüdki tegin. Tõmbasin enda kõhuli ja kerra kivihunniku kõrvale ja teesklesin surnut.

Kui te arvate, et see herilaste juures loeb, siis eksite. Nende intelligentsi kohaselt on õige kätte maksta ka surnutele ja teisiti neile vist keegi õpetanud ka ei olegi. Nõnda nad siis sumisesid ja sopsasid ja minu surnuksteesklemist ei võtnud teatavakski.

Õnnistatud olgu need koledad, paksud ja paindumatud teksaspüksid, mis on kõvad kui kuradinahk ning mul tol korral jalas juhtusid olema. Need võtsid nõelamised vägevasti vastu. Ka juhtus loomakestel kuidagi märkamatuks jääma see pilu, mis püksivärvli ja pluusiserva vahele tekkinud oli, nii et püsti-upitatud alumine kehapool nende kuradinahksete sees võttis vastu kõik need kangemad vopsud ja hiljem tagajärgede uurimisel selgus, et ei tekkinud pärastpoolseid raskusi isegi istumisega mitte.

Hirmsas vihas ja kättemaksuhimus pritsisin seda erilastepesa siis hilisõhtul kümmetsorti vedelikkudega, et kui ei aita see, mis õunaussi ära tapab, siis ehk teine, mis võtab sääsed-kärbsed siruli, või see, mis sipelgaid hävitab, või neljasviies, mis kapsaussile ei meeldi ja nõnda edasi.

Kas aitas? Ärge küsige, panin papitüki pesaaugule uuesti peale ja mõne nädala pärast see selgub. Nüüd näete, milliste võitlustega siin tegemist on. Esialgu võib praeguse olukorra kohta igatahes väita: „Idarindel muutuseta".

Peale muu on kööki sisse saanud üks rohutirts. Laulab külmutuskapi taga ööd ja päevad. Mingilgi moel teda sealt senini välja pole saanud. No öelge nüüd ise, kuidas ma selle eluka kätte saaksin, kuigi ta laul on üsna mõnus kuulata, aga siiski . . .

Raskused, kohustused, mured — lihtsalt ei ole aega, et saaksin mesilindude eest hoolitsemise kõrval linna tulla lehejutte ära tooma. Võiks ju saata postiga, aga kes ütleb, et see kallis kirjatöö siinseid postiolusid arvestades üleüldse kätte tuleb, pealegi öeldi raadios just, et linnas postiteenijad jällegi streigivad või piketeerivad ja posti hoopiski ei sorteerita.